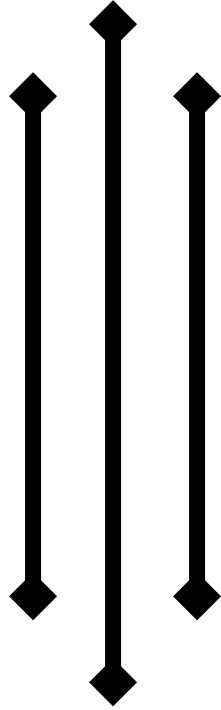

"रुरुक्षेत्र समृद्धिको आधार : कृषि, पर्यटन र स्वरोजगार"

रुरुक्षेत्र गाउँपालिका अध्यक्ष यदु ज्ञवालीले
गाउँसभाको १८ औं अधिवेशनमा प्रस्तुत गर्नुभएको
आ.व. २०८२/०८३ को नीति तथा कार्यक्रम

रुरुक्षेत्र गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
घिउवेसी गुल्मी
०६ असार, २०८२

"रुरुक्षेत्र समृद्धिको आधार : कृषि, पर्यटन र स्वरोजगार"

रुरुक्षेत्र गाउँपालिकाको आ.व. २०८२/०८३ को नीति तथा कार्यक्रम

जनताको प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने र जनचाहना अनुरूप नागरिकहरूको घरदैलोमा सेवा प्रदान गर्ने आधारस्तम्भको रूपमा स्थानीय सरकार रहेको हुँदा रुरुक्षेत्र गाउँपालिकाले संविधानको मूल मर्म समन्वय, सहकार्य र सहअस्तित्वलाई आत्मसाथ गर्दै कार्य सम्पादन गरिरहेको छ । रुरुक्षेत्र गाउँपालिकाले जनतालाई केन्द्रमा राखी नीति तथा कार्यक्रमहरू संचालन गर्दै उत्कृष्ट स्थानीय सरकारको रूपमा आफूलाई अब्बल सावित गरेको विदितै छ । सिंहदरबारको अधिकार गाउँमा भन्ने महान अभियानको लागि सहादत हुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात सहिदहरू प्रति हार्दिक श्रद्धासुमन व्यक्त गर्दै सम्मानीत गाउँसभाको १८ औं अधिवेशनको पहिलो बैठकमा आ.व. ०८२/०८३ को नीति तथा कार्यक्रम पेश गर्न पाउँदा मलाई गर्वको अनुभूती भएको छ ।

हाल देशमा उत्पन्न आर्थिक शिथिलताले समग्र देशको अर्थतन्त्रलाई गम्भिर असर पारेको हुँदा हरेक क्षेत्रमा अर्थतन्त्रको प्रभाव परिरहेको अवस्था विद्यमान रहेको छ । नागरिकहरूको असिमित अपेक्षाहरूलाई पुरा गर्न गाउँपालिकालाई संघीय र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदानको सिमित बजेटको परिधिमा रही नागरिकको वृहत्तर हितको लागि आफ्नो स्रोत साधनलाई अधिकतम परिचालन गर्ने गरी वस्तुपरक नीति तथा कार्यक्रमहरू तर्जुमा गरेका छौं । नीति तथा कार्यक्रमको विभिन्न विद्वत वर्ग, व्यवसायी, संचारकर्मी, राजनीतिक दल, नागरिक समाज, शिक्षक, विभिन्न संघ संस्था, पूर्व जनप्रतिनिधि एवं राष्ट्रसेवक कर्मचारी लगायत गाउँपालिकाका विभिन्न महानुभावहरूबाट प्राप्त सुझाव तथा हामीले तयार गरेको अनलाईन माध्यम मार्फत महत्वपूर्ण राय सुझाव समेतलाई मध्य नजर गर्दै पूर्वाधार निर्माण, सुशासन, स्वास्थ्य, शिक्षा, कृषि, रोजगारी, विपद् व्यवस्थापन लगायतका क्षेत्रहरूलाई प्राथमिकतामा राखी नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ । नीति तथा कार्यक्रमको लागि आफ्नो महत्वपूर्ण सुझाव दिनुहुने सम्पूर्ण महानुभावहरूप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । नीति तथा कार्यक्रम तय गर्दा विगतका वर्षहरूको अनुभव, विभिन्न महानुभावहरूले दिनुभएको अमूल्य राय सुझाव, मध्यमकालिन खर्च संरचना, गाउँपालिकाको आवधिक योजना, दिगो विकासका लक्ष्यहरू, गाउँपालिकाका विभिन्न विषयगत समितिहरूको सिफारिस समेतलाई आधार लिईएको छ । नीति तथा कार्यक्रम निर्माणमा सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण जनप्रतिनिधि एवं राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूमा हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

सम्मानीत यस सभामा पेश हुने नीति तथा कार्यक्रममा व्यापक छलफल गरी वस्तुपरक नीति तथा कार्यक्रम पारित हुने अपेक्षा गर्दै आ.व. ०८२।०८३ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने अनुमती चाहन्छु ।

विद्यमान परिवेश:

राजनीतिक:

गुल्मी जिल्लाको ऐतिहासिक तथा धार्मिकस्थल रुरुक्षेत्र नेपालका प्रशिद्ध चारधाम मुक्तिक्षेत्र, रुरुक्षेत्र, पशुपतिक्षेत्र र वराहक्षेत्रमध्येको रुरुक्षेत्रधाम यसै गाउँपालिकामा रहेको र त्यसैको नामबाट हाम्रो यस गाउँपालिकाको नामाकरण भएको छ । लुम्बिनी प्रदेशको गुल्मी जिल्लामा अवस्थित रुरुक्षेत्र गाउँपालिकामा साविकका ६ वटा गा.वि.स. (रुरु, ग्वादी, थानपती, बलेटक्सार, बम्घा र रिमुवा) लाई ६ वडामा विभाजन गरिएको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को तथ्याङ्क अनुसार यस गाउँपालिकाको कूल जनसंख्या १६,५९७ तथा परिवार संख्या ४,६०७ रहेको छ । यस गाउँपालिकामा प्रतिनिधि सभा सदस्य निर्वाचन क्षेत्र नं. १ अन्तर्गत प्रदेश निर्वाचन क्षेत्र नं. १ (क) र १ (ख) दुवै निर्वाचन क्षेत्र रहेका छन् । गाउँपालिकाको सबैभन्दा होचो भागरिडी बजार समुद्र सतहदेखि ५०० मिटर र सबैभन्दा अग्लो भाग बम्घाकोट १६३८ मिटर उचाइमा रहेका छन् । जम्मा क्षेत्रफल ६७.३८ वर्ग कि.मी. भएको यो गाउँपालिका गुल्मी जिल्लाका १२ वटा स्थानिय तहमध्ये क्षेत्रफलको हिसाबले सबैभन्दा सानो गाउँपालिका अन्तर्गत पर्दछ । गाउँपालिकाको केन्द्र रहेको स्थान घिउबेंसीमा आफ्नै प्रशासकीय भवनबाट सेवा प्रवाह गरिरहेको छ ।

यस गाउँपालिकाको पूर्वमा सत्यवती गाउँपालिका र स्याङ्जा जिल्लाको कालीगण्डकी गाउँपालिका, पश्चिममा छत्रकोट गाउँपालिका, उत्तरमा सत्यवती गाउँपालिका र दक्षिणमा पाल्पा जिल्लाको तानसेन नगरपालिका पर्दछन् ।

विकास र समृद्धिको लक्ष्य प्राप्तिका लागि गरिएका महत्वपूर्ण प्रयास, अवसर तथा चुनौती:

विद्यमान अवसरहरू:

- संविधानमा स्थानीय सरकारका अधिकारहरू तथा साझा अधिकारहरूको व्यवस्था हुनु,
- स्थानीय सरकार संचालन ऐनले स्थानीय सरकारको कार्यहरूलाई व्यवस्थित गरिनु,
- स्थानीय सरकारले आफ्ना अधिकारका विषयमा ऐन कानून तर्जुमा गर्न सक्नु,
- ऐतिहासिक तथा धार्मिक पर्यटकीय स्थलहरू भएकोले धार्मिक पर्यटनलाई टेवा पुर्‍याउन सकिने,
- पवित्र रुरुक्षेत्र धाम यसै गाउँपालिकामा रहेको र जिल्ला प्रवेशद्वार समेत रहेको हुँदा पर्यटकीय तथा धार्मिक क्षेत्रको सम्भावना,
- एसियाकै नमूना तीनमुखे पुल, शालग्राम भएको पवित्र कालिगण्डकी नदी रहेको,
- कालीगण्डकी करिडोर, मदनभण्डारी राजमार्ग र रिडी-बल्कोट-सुर्खेत सडक जस्ता राष्ट्रिय सडक सञ्जालले छोएको,
- दुध, माछा, मासु, तरकारी, मकै, धान, उखु, लिची र सुन्तला जातको फलफूल उत्पादनमा आत्मनिर्भर हुने सम्भावना रहेको,

- विभिन्न जातजातिहरूको बसोबास स्थल रहेको हुँदा विविध कला संस्कृतिहरूले भरिपूर्ण हुनु,
- कालिगण्डकी र रिडी खोलामा बोटिङ्ग तथा न्यापिटिङ्गको सम्भावना भएको।

विद्यमान चुनौतिहरू:

- कृषिमा प्रचुर संभावना रहेको हुँदा त्यसलाई सही सदुपयोग गर्नु,
- तयार भएका भौतिक संरचनाहरूको संरक्षण गर्नु,
- विकास निर्माण लगायतका कार्यहरूमा संघ तथा प्रदेशसँग समन्वय र सहकार्य गर्नु,
- विपद् व्यवस्थापनका कार्यहरू प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्नु,
- गुणस्तरीय स्वास्थ्य र शिक्षा प्रदान गर्नु,
- रोजगारी सृजना गर्दै बढ्दो बसाईसराईलाई न्यूनीकरण गर्नु,
- केही वडाको भौगोलिक विकटता र छरिएर रहेको वस्ती हुनु,
- प्रविधि प्रयोग गरी सेवा उपलब्ध गराउन नागरिकमा प्रविधिको प्रयोग पुर्याउनु,
- नागरिकको अपेक्षा अनुसार कार्य गर्न पर्याप्त बजेट व्यवस्थापन गर्नु,
- बजेटको लागि संघ र प्रदेश सरकारमा निर्भर हुनु,
- संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने न्यून समानीकरण अनुदान प्राप्त हुनु।

नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाका आधारहरू:

- नेपालको संविधान,
- नेपालको संविधानले प्रत्याभूत गरेको मौलिक हकहरू, राज्यका निर्देशक सिद्धान्तहरू तथा नीतिहरूलाई प्राथमिकतामा राखिएको,
- स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८,
- सोह्रौँ पञ्चवर्षीय योजनाले तय गरेका लक्ष्य तथा उद्देश्यहरूलाई आधार लिएको,
- दिगो विकासको लक्ष्य २०३० को मार्ग चित्रलाई आत्मसाथ गर्दै स्थानीयकरण गरिएको,
- गाउँपालिकाको आवधिक योजना दस्तावेजलाई आधार लिएको,
- मध्यमकालिन खर्च संरचनाको मर्मलाई आत्मसाथ गरिएको,
- राष्ट्रिय, प्रदेश र स्थानीय नीति योजना र लक्ष्यहरूलाई आत्मसाथ गरिएको,
- स्थानीय सरकारको हाल सम्मको अनुभव तथा सिकाईलाई आत्मसाथ गरिएको,
- स्थानीय आवश्यकताको विश्लेषण गरिएको,
- विभिन्न विद्वत वर्गहरूको राय सुझावलाई ग्रहण गरिएको,

चालु आ.व. को हालसम्मका प्रमुख उपलब्धिहरुको संक्षिप्त विवरणः

क) भौतिक उपलब्धीः

१. गाँउपालिकाका ६ वटै वडा कार्यालयहरु आफ्नै सुविधासम्पन्न भवनबाट सेवा सुचारु गर्ने व्यवस्था मिलाइएको ।
२. रानीबास-टाहाटिम-उल्लिखोला मोटरबाटो कालोपत्रे तथा स्तरोन्नती, चौतारा-नेटा-लोकमा-देउराली मोटरबाटो कालोपत्रे तथा स्तरोन्नती, ज्ञवा मा.वि. पहुँचमार्ग ढलान सहित स्तरोन्नती, बासुलि पोखरी-तिलहार गैरा सडक ढलान सहित स्तरोन्नती, धोविघाट-काउले-खिवा सडक स्तरोन्नती, स्वामिकारुख-रातामाटा र राष्ट्रिय मा.वि पहुँचमार्ग सडक ढलान सहित स्तरोन्नती, (चौतारा-बम्घाकोट, काउले-निवाखर्क, चौतारा-रास्लुङ) सडकलाई एकिकृत रुपमा ठेक्का गरी ढलान सहित स्तरोन्नती, सडक बोर्डसँगको साझेदारीमा एकलेपिपल-भट्कुवा सडक खण्डको दाहेगौडा क्षेत्रमा ढलान सहित स्तरोन्नती लगायत विभिन्न मोटरबाटोहरुको स्तरोन्नती कार्य गरिएको ।
३. वडा नं. ५ को पागामा उपल्लो कुलो सिंचाई योजना निर्माण लगायत विभिन्न सिंचाई योजनाहरु सम्पन्न गरिएको ।
४. वर्षातको समयमा अवरुद्ध हुने सडकहरुमा आवश्यकता अनुसार नाली कटान तथा ढलान गरी सडकलाई नियमित संचालन हुने व्यवस्था मिलाइएको ।
५. गाँउपालिकाको वडा नं. १ मा १५ सैयाको अस्पताल भवन निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा रहेको ।
६. कृषि उत्पादन चिस्यान केन्द्रको रुपमा प्रयोग गर्ने गरी कोल्डस्टोर निर्माणलाई प्राथमिकता दिई निर्माण कार्य भैरहेको ।
७. पवित्र धार्मिक स्थल रिडीमा सवदाहघाट निर्माण भैरहेको त्यस्तै अर्घाखाँची जिल्लाको छत्रदेव गाँउपालिका र रुरुक्षेत्र गाँउपालिकाको संयुक्त लगानीमा मलामीहरुको लागि थप आश्रय स्थलको निर्माण कार्य भैरहेको ।
८. पवित्र धार्मिक स्थल रिडीमै ऐतिहासिक धार्मिक क्षेत्र रुरुक्षेत्र पुर्वाधार निर्माण अन्तर्गत मन्दिर, गुम्बा र पार्क निर्माण भैरहेको ।
९. गाँउपालिकाको वडा नं. १ र २ जोड्ने गोलपोखरी-बेसिकाचौर झोलङ्गे पुल निर्माण सम्पन्न भई सञ्चालनमा आएको ।
१०. भरतपुर महानगरपालिका र रुरुक्षेत्र गाँउपालिकाको लागत साझेदारीमा श्रृङ्गेश्वर तपोभूमिमा मन्दिर लगायत पूर्वाधार निर्माण कार्य सम्पन्न भएको साथै यस आर्थिक वर्षमा पनि सोहि महानगरपालिकासँगको साझेदारीमा धार्मिक क्षेत्र रिडीमा लामाचौपारी विश्रामस्थल तथा विष्णु मुर्ती निर्माण योजना अन्तर्गत फल्चा र विष्णु मुर्ती निर्माण कार्य भैरहेको ।
११. श्रृङ्गेश्वर तपोभूमिमा एकिकृत पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माण अन्तर्गत खुल्ला व्यायामशाला, बाल उद्यान, प्रशिक्षालय लगायतका पूर्वाधार निर्माणका कार्य सम्पन्न गरिएको ।
१२. गाँउपालिकामा उद्योगहरु स्थापना गर्ने उद्देश्यले औद्योगिकग्राम निर्माणको कार्य सञ्चालनमा रहेको ।

१३. शैक्षिक पूर्वाधार निर्माण अन्तर्गत जनबोध मा.वि. मा भवन निर्माण लगायत अन्य विद्यालयमा पनि पूर्वाधार निर्माणका कार्य सञ्चालनमा रहेको ।
१४. एक घर एक धारा अभियान अन्तर्गत गाउँपालिकाको WASH योजना अद्यावधिकको साथै रुरुक्षेत्र बृहत खानेपानी योजना निर्माण अन्तिम चरणमा रहेको ।
१५. उखु खेती गर्ने कृषकहरूलाई प्रोत्साहन गर्दै स्थानीय रोजगारी सिर्जना तथा बजारीकरण गर्ने उद्देश्य लिई वडा नं. ४ को दार्सिङबासमा गुण खुदो उद्योग स्थापना गरी संचालन गरिएको ।

ख) आर्थिक तथा सामाजिक उपलब्धी:

१. गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने नागरिकहरूको शान्ति सुरक्षा, अमनचयन कायम राख्न तथा अपराध अनुसन्धान प्रभावकारी बनाउन इलाका प्रहरी कार्यालय रिडी र रुरु प्रहरी चौकी रानीबाससँग आवश्यक समन्वय गरिएको ।
२. गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न, सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन, बजार अनुगमनलाई व्यवस्थित गराउने लगायतका विभिन्न कार्यमा सहयोग गर्न नगर प्रहरीलाई कामकाजमा खटाईएको ।
३. गाउँपालिकामा विपद्को घटनामा परेका नागरिक र उपचार लगायतको कार्यको लागि अत्यन्त आर्थिक अवस्था कमजोर भएका नागरिकहरूलाई आर्थिक सहायता उपलब्ध गराई नागरिकप्रति संवेदनशील भएको ।
४. नागरिकको स्वास्थ्यमा ख्याल गर्दै डा. सहितको सेवा प्रत्येक स्वास्थ्य चौकीमा उपलब्ध गराउनुको साथै जेष्ठ नागरिकहरूलाई घरघरमा स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराईएको ।
५. स्थानीय तह स्थापना दिवसको अवसरमा रक्तदान कार्यक्रम सन्चालन गरी १०५ पिन्ट रगत संकलन गरिएको ।
६. प्रसूती भएका महिला तथा असहाय, 'क' वर्गका अपाङ्गता भएका नागरिकहरूको उपचारका लागि निःशुल्क दुई ओटा एम्बुलेन्सको व्यवस्था मिलाईएको ।
७. नागरिकको स्वास्थ्यमा संवेदनशील बन्दै उपचारको लागि निःशुल्क रगत तथा मोतियाबिन्दुको निःशुल्क शल्यक्रियाको व्यवस्था गरिएको ।
८. कक्षा ६ देखि १२ कक्षा सम्मका छात्राहरूको रक्तअल्पता परिक्षण गरिएको ।
९. विद्यालयमा अध्ययनरत सम्पूर्ण विद्यार्थीहरूको मुटु, बाथरोग तथा जन्मजात मुटुरोगको स्कृनिङ्ग गरिएको त्यस्तै समुदाय तथा विद्यालयहरूमा मानसिक स्वास्थ्य समस्यालाई कम गर्न सचेतना कार्यक्रम संचालन गरिएको ।
१०. कृषि र पशुपालनमा आत्मनिर्भर गाउँपालिका निर्माणको लागि रु ३ करोड ३३ लाखको लागतमा रुरु कृषि परियोजना संचालन गरिएको ।

११. कृषकसँग प्राविधिक कार्यक्रम सञ्चालन गरी कृषकको खेतबारीमै गएर कृषकको समस्या बुझी कृषि प्राविधिकबाट उचित किसिमको सल्लाह सुझावको व्यवस्था गरिएको साथै जग्गा भाडामा लिएर खेती गर्ने कृषकलाई जग्गा भाडामा अनुदान दिने व्यवस्था मिलाइएको ।
१२. गाई/भैसी पालक कृषकहरूका गाई/भैसी उन्नत नश्व सुधारको लागि निःशुल्क रुपमा कृत्रिम गर्भाधानको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइएको ।
१३. गाउँपालिकाका कृषकहरूलाई आधुनिक र प्रविधिमैत्री कृषिमा आकर्षित गर्नको लागि कृषकको आवश्यकताका आधारमा कृषि यन्त्र तथा प्रविधिहरू वितरण गरिएको ।
१४. पशुपन्छीमा लाग्ने महामारीजन्य रोगको नियन्त्रणको लागि खोरेत, PPR, लम्पी स्किन, रानीखेत, स्वाइनफिभर लगायतका रोग विरुद्धका खोपहरू कृषककै गोठमा पुगेर निःशुल्क लगाइएको साथै मागको आधारमा कृषककै गोठमै गएर निःशुल्क उपचार तथा प्राविधिक परामर्श दिइएको ।
१५. सामुदायिक तथा घर पालुवा कुकुरहरूमा लाग्ने प्राणघातक रोग रेविज विरुद्धको खोप निःशुल्क संचालन गरिएको ।
१६. पशुमा हुने बाँझोपन न्यूनीकरणका लागि दक्ष प्राविधिक (डक्टर) सहित कृषकको गोठ गोठमा पुगी समस्याको पहिचान पश्चात कृत्रिम गर्भाधारण कार्यक्रम सफल भएको ।
१७. गरिबीको रेखामुनी रहेका नागरिकलाई उद्यमशील बनाई उनीहरूको आयआर्जन वृद्धि गर्नको लागि गरिबी निवारणको लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम संचालन गरिएको ।
१८. कक्षा १ देखि ८ कक्षासम्म स्थानीय पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक तयार गरी लागु गरिएको ।
१९. सामुदायिक विद्यालयहरूको खेल क्षेत्रमा विकास गर्न गाँउपालिकामा खेल शिक्षकको नियुक्ति गरी पालैपालो प्रत्येक विद्यालयमा पठाइएको ।
२०. गाउँपालिकाका सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयहरूमा शैक्षिक गुणस्तरलाई वृद्धि गर्न प्रविधिमैत्री शैक्षिक कृयाकलाप संचालन गरी स्मार्ट शिक्षण विधिलाई निरन्तरता दिइएको ।
२१. गाउँपालिका भित्र रहेका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको पहिचान तथा राज्यबाट प्राप्त सेवा सुविधाबाट बञ्चित हुन नपरोस् भन्ने उद्देश्यले अपाङ्गता भएका नागरिकको घरमा गई अपाङ्गता परिचय पत्र र आवश्यक सहायता सामग्रीहरू वितरण गर्ने कार्य सुरुवात गरिएको ।
२२. गाउँपालिकाको कला संस्कृतिलाई संरक्षण तथा जगेर्ना गर्न र गाउँपालिकाको पर्यटनलाई टेवा पुर्याउने उद्देश्यले पालिका स्तरिय भजन महोत्सव संचालन गरिएको ।
२३. खेलाडीहरूलाई उत्प्रेरित गराउन जिल्ला खेलकुद परिषदसँग समन्वय गरी जिल्ला स्तरीय राष्ट्रपती रनिङ्गसिल्ड प्रतियोगिता यसै गाँउपालिकाको घिउबेंसीमा सम्पन्न गरिएको त्यस्तै अध्यक्ष कप व्याडमिन्टन प्रतियोगिता र विभिन्न वडामा वडाध्यक्ष कप खेलकुद कार्यक्रमहरू संचालन गरिएको ।

ग) वातावरणीय उपलब्धी:

१. गाउँपालिकामा हरियाली र स्वच्छ वातावरण कायम राख्नको लागि वन संरक्षण तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन गरिएको ।

२. गाउँपालिकामा ठूला योजनाहरू संचालन गर्दा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था मिलाईएको ।
३. खानेपानी मुहान संरक्षणको लागि आवश्यक कार्यहरू गरिएको ।
४. बलेटक्सार, रानीबास र रिडी बजार क्षेत्रमा फोहोर संकलन गरी व्यवस्थापन गर्ने कार्य गरिएको ।

घ) संस्थागत उपलब्धी:

१. स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कनको नतिजामा लुम्बिनी प्रदेशबाट पहिलो स्थान तथा देशभरका गाउँपालिकाबाट दोस्रो स्थानमा रहन सफल भएको ।
२. स्थानीय तह वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्याङ्कनको नतिजामा ९८% प्राप्त गरी लुम्बिनी प्रदेशबाट तेस्रो स्थानमा रहेको ।
३. गाउँपालिका अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र शाखा प्रमुखहरू बीच कार्य सम्पादन करार सम्झौता गरी कर्मचारीहरूको कार्य सम्पादनको मूल्याङ्कन गर्ने गरिएको ।
४. नागरिकलाई प्रभावकारी सेवा प्रवाह उपलब्ध गराउन रिक्त रहेका विभिन्न पदहरूमा पदपूर्ति गरि स्थानीय रोजगारी सृजना गरिएको साथै स्थानीय निजामती सेवा ऐन, २०८१ जारी भए पश्चात रिक्त पदहरूमा अस्थायी पदपूर्तिको लागि प्रदेश लोकसेवा आयोगमा कर्मचारी सिफारिस गरी पठाईदिन अनुरोध गरिएको ।
५. गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न, सेवा प्रवाह, विपद व्यवस्थापन, बजार अनुगमन, सार्वजनिक सम्पत्ती संरक्षण, ट्राफिक व्यवस्थापन लगायतका कार्यको लागि नगर प्रहरीको व्यवस्था मिलाईएको ।
६. नागरिकको सुविधालाई मध्यनजर गरी वडास्तरमा विभिन्न ९ वटा सेवाहरू सहित एकीकृत घुम्ति सेवा कार्यक्रम संचालन गरिएको ।
७. गाउँपालिकाको कार्यालय, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था र विद्यालयहरूमा विद्युत्तिय हाजिरीको व्यवस्था गरी हाजिरीलाई अनलाईन सर्भरमा स्टोरेज तथा अनलाईबाट अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाउँदै कागजी हाजिरीलाई पूर्ण रूपमा विस्थापित गरिएको ।
८. स्वास्थ्य सेवालाई नागरिकको घरदैलो सम्म पुऱ्याउन महत्वपूर्ण भूमिकामा रहेका महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई प्रोत्साहन गर्न नागरिक लगानी कोषसँग सम्झौता गरी पेन्सन योजनाको सुरुवात गरिएको ।
९. गाउँपालिकाको गतिविधिहरूलाई सबै नागरिकहरू समक्ष पुऱ्याउनको लागि डिजिटल सूचना पाटी, डिजिटल नागरिक वडापत्र, सामाजिक सञ्जाल र वेबसाइटमा सार्वजनिक गर्ने गरिएको ।
१०. गाउँपालिकाका सम्पूर्ण गतिविधिहरू नागरिकलाई सु-सूचित गरी जनउत्तरदायी सरकार बनाउन र जवाफदेहिता कायम गर्न प्रत्येक चौमासिकमा प्रगती समीक्षा र सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन गरिएको ।
११. गाउँपालिकाका विषयगत शाखा र वडा कार्यालयहरूबाट भएका कार्यहरूको समीक्षा गर्ने व्यवस्था मिलाइएको ।

१२. गाउँपालिकाको कार्यालय तथा वडा कार्यालयबाट प्रदान गरिने विभिन्न सेवाहरूको बारेमा कार्यालयमा डिजिटल नागरिक वडापत्र संचालनमा ल्याईएको । जसमा सूचना, कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिको फोटो सहितको विवरण, विभिन्न समाचार, प्रगती प्रतिवेन, कर्मचारीको उपस्थिति विवरण लगायतका विवरण समावेश गरिएको ।
१३. गाउँपालिकाको सबै जनप्रतिनिधि, कर्मचारीहरूलाई सूचना प्रवाह गर्न तथा गाउँपालिकाको सबै घरधुरीमा SMS मार्फत सूचना प्रवाहको लागि नेपाल दुरसंचार प्राधिकरणसँग सम्झौता गरी RURU_ALERT नामक SMS प्रणाली संचालनमा ल्याई नागरिकलाई गाउँपालिकाको तर्फबाट विभिन्न सूचनाहरू सम्प्रेषण गरिएको ।
१४. कार्यालयमा आउने नागरिकहरूको सुविधाको लागि प्रतिकालय, शुद्ध पिउने पानीको व्यवस्था र नागरिक सहायता कक्ष संचालन गरिएको ।
१५. नागरिकमैत्री र प्रविधिमैत्री कार्यालय संचालनको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाईएको ।

नीति तथा कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्यः

१. सबै घरपरिवारलाई स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था मिलाउन एक घर एक धारा को नीति लिई कार्य सम्पन्न गर्ने।
२. कृषि तथा पशुपालन परियोजना संचालन गरी नागरिकको जीवनस्तरमा परिवर्तन गर्ने।
३. स्थानीयस्तरमै नागरिकको लागि रोजगारीको अवसरहरू सृजना गर्ने।
४. भ्रष्टाचारमा शून्य सहनशिलताको नीति अवलम्बन गर्दै नागरिकमैत्री सेवा प्रवाह प्रदान गर्ने।
५. सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई छिटो, छरितो र नागरिकले अनुभूती गर्ने गरी गुणस्तरयुक्त सेवा प्रवाहको लागि सूचना प्रविधिको उच्चतम प्रयोग गर्दै स्मार्ट गाउँपालिका बनाउने।
६. गाउँपालिका तथा वडाको मुख्य सडक र सहायक सडकहरूलाई स्तरोन्नती गरी बाह्र महिना सवारी चल्ने व्यवस्था गर्ने।
७. गाउँपालिकामा सडक, पर्यटन पूर्वाधार लगायतका अन्य भौतिक पूर्वाधारको निर्माण गर्ने।
८. सवल, सक्षम र उत्थानशील स्थानीय सरकार निर्माण गर्ने।
९. सामाजिक समावेशीकरणको नीति अवलम्बन गर्दै विकासको मूल प्रवाहमा सबैक्षेत्रलाई समावेश गर्ने।
१०. गाउँपालिकाका सबै नागरिकको आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा पहुँच सुनिश्चित गर्ने।
११. शिक्षण सिकाइमा आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गरी गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्ने।
१२. फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउने।
१३. वातावरणमैत्री स्वच्छ र सुन्दर गाउँपालिका निर्माण गर्ने।
१४. पर्यटन पूर्वाधार निर्माण र प्रवर्द्धन सहित रोजगारीमा वृद्धि गर्ने।

आगामी आ.व. का प्राथमिकता प्राप्त प्रमुख कार्यक्रमहरूः

१. समृद्ध र समुन्नत स्थानीय सरकार निर्माण गर्ने,
२. कृषि उत्पादन वृद्धि गरी बजारीकरणको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउने,
३. गाउँपालिकाको भूमिलाई समुचित प्रयोगमा ल्याउने,
४. नागरिकलाई सर्वसुलभ स्वास्थ्य उपचारको व्यवस्था मिलाउने,
५. सर्वसुलभ र गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्ने,
६. समग्र रूपमा समाजको आर्थिक विकास गर्न रोजगारीका अवसरहरू सृजना गर्ने,
७. प्रभावकारी सेवा प्रवाह, सुशासन तथा संस्थागत विकास गर्ने,
८. एकघर एक धारा अभियान अन्तर्गत घरघरमा खानेपानी पुऱ्याउने,
९. गाउँपालिकाका सबै सडकहरूलाई स्तरोन्नती गर्दै कालोपत्रे गर्ने,
१०. गाउँपालिकालाई धार्मिक पर्यटकीय दृष्टिकोणबाट उत्कृष्ट पर्यटन गन्तव्यको रूपमा विकास गर्ने,
११. गाउँपालिकाका आवश्यकतानुसार भौतिक संरचना निर्माण र पूर्वाधार विकास गर्ने,
१२. विपद् व्यवस्थापन, फोहर मैला व्यवस्थापन, वन तथा वातावरण संरक्षण गर्ने,
१३. कला संस्कृतिलाई परिस्कृत रूपमा संरक्षण गर्ने।

आगामी आ.व. को प्रमुख नीतिहरूः

(क) सामाजिक विकास तर्फः

❖ शिक्षा तथा खेलकुद

१. विद्यालयको आर्थिक अवस्था, शिक्षक दरवन्दी संख्या, कक्षा र विद्यार्थी संख्यालाई आधार मानि स्थानीय स्रोतका शिक्षकहरूलाई तलव उपलब्ध गराइनेछ ।
२. शिक्षण सिकाइलाई प्रविधिमैत्री बनाउन र विद्यालयगत तथ्यांक अभिलेखीकरणलाई थप व्यवस्थित गर्न शिक्षकहरूलाई ICT/IEMIS तालिम प्रदान गरिनेछ ।
३. आधारभूत तह कक्षा (१-३) को परीक्षालाई पाठ्यक्रमले निर्दिष्ट गरे बमोजिमको निरन्तर मुल्यांकन प्रक्रियालाई व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ, कक्षा ४ देखि ९ सम्मको वार्षिक परीक्षा पालिका स्तरमा संचालन गरिनेछ उक्त परीक्षालाई थप स्तरीकृत बनाउन प्रश्नपत्र निर्माण तथा विश्लेषण कार्यशाला संचालन गर्ने र नतिजा समेतको आधारमा अन्य कार्यक्रम निर्धारण गरिनेछ ।
४. अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षाको लक्ष्यलाई कार्यान्वयन गर्न तथा अभिभावकहरूलाई सचेत बनाउन अभिभावक शिक्षा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
५. विद्यालयमा अध्ययनरत आधारभूत तथा माध्यमिक तहका छात्राहरु र सामुदायिक क्याम्पसका छात्राहरुलाई निःशुल्क सेनिटरी प्याड उपलब्ध गराउनुका साथै कक्षा १ देखि १२ कक्षा सम्मका विद्यार्थीहरूलाई निःशुल्क पाठ्यपुस्तकको व्यवस्था गरिनेछ ।
६. शिक्षण सिकाइलाई प्रविधिमैत्री बनाउन डिजिटल शिक्षाका लागि ICT मा आधारित INTERACTIVE SMART BOARD वितरण कार्यक्रमलाई थप विस्तार गर्दै लगिनेछ ।
७. न्यून सिकाइ उपलब्धि भएका विषयका शिक्षकहरूलाई पेशागत क्षमता विकास तालिम संचालन गरिनेछ ।
८. प्रधानाध्यापकहरूलाई थप जिम्मेवार बनाउन प्रदान गरिदै आएको प्र.अ.प्रोत्साहन भत्तालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
९. विद्यार्थीहरूको सर्वाङ्गिण विकासका लागि पालिकास्तर र लिडर विद्यालय मार्फत् विविध अतिरिक्त क्रियाकलापहरु संचालन गरिनेछ ।
१०. अस्थायी दरवन्दीमा कार्यरत प्रारम्भिक बालविकास सहजकर्ता र कर्मचारीहरूको लागी पालिकाबाट उपलब्ध गराउँदै आएको थप पारिश्रमिक र गा.पा. अनुदानमा कार्यरत प्रारम्भिक बालविकास सहजकर्ताको हाल खाइपाई आएको तलव भत्तालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
११. लामो समय सम्म प्रसूति विदामा बस्नुपर्ने कारणले हुने पठनपाठन अवरोधलाई परिपूरण गर्न उक्त समयावधिका लागि सट्टा शिक्षकको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
१२. असल अभ्यासलाई आदानप्रदान तथा अनुशरण गर्न शैक्षिक अवलोकन भ्रमणका कार्यक्रम संचालन गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१३. छोरी वुहारीहरूलाई उच्च शिक्षा अध्ययनमा प्रोत्साहित गर्न स्नातक तहमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

१४. सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत गरिव तथा जेहेन्दार विद्यार्थीका लागि पोशाक तथा शैक्षिक सामग्री प्रदान गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१५. विद्यार्थीहरूलाई प्राविधिक शिक्षा अध्ययनका लागि प्रोत्साहित गर्न कक्षा ९-१२ र उच्च शिक्षामा प्राविधिक विषय अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरूको लागि छात्रवृत्ति प्रदान गरिनेछ ।
१६. युवाहरूलाई सरकारी सेवामा आकर्षित गरी बढ्दो शैक्षिक बेरोजगारी समस्यालाई न्यूनीकरण गर्न लोक सेवा तथा शिक्षक सेवा आयोगका तयारी कक्षाहरू निःशुल्क रूपमा संचालन गरिनेछ ।
१७. "स्वास्थ्यकालागि खेलकुद राष्ट्रकालागि खेलकुद" भन्ने भनाइलाई आत्मसाथ गर्दै युवाहरूलाई लक्षित गरी पालिका स्तरमा अध्यक्षकप र वडा स्तरमा वडाअध्यक्षकप सहित विभिन्न खेलकुद प्रतियोगिताहरू संचालन गरिनेछ ।
१८. विद्यालय बस संचालन गर्दा विद्यालयलाई परेको आर्थिक व्ययभारलाई कम गर्न इलेक्ट्रिक सवारी बाहेक अन्य बस चालकको हकमा न्यूनतम तलब भत्ता गाउँपालिकाबाट भुक्तान गराउँदै, विद्यालय बस नभएका विद्यालयहरूमा क्रमश बस खरिदको लागि अनुदान प्रदान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१९. आधारभूत तहमा अध्यापन गर्ने शिक्षकहरूको लागि एकीकृत पाठ्यक्रम तथा आन्तरिक मुल्यांकन सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम प्रदान गरिनेछ ।
२०. उत्कृष्ट नतिजा हासिल गर्ने प्रधानाध्यापक, शिक्षक र विद्यार्थीलाई प्रोत्साहन तथा सम्मान गरिनेछ ।
२१. विद्यालयको असल अभ्यास आदान प्रदान गर्न गाउँपालिकास्तरीय शैक्षिक प्रदर्शनी कार्यक्रम संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२२. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका विद्यालय जाने उमेर समुहका विद्यालय शिक्षाको पहुँचभन्दा बाहिर रहेका सम्पूर्ण विद्यार्थीहरूलाई विद्यालयमा भर्ना हुने वातावरण सिर्जना गर्न आवश्यक कार्य गरिनेछ साथै वडा नं. ४ मा रहेको जवा बलेटक्सार सामुदायिक सिकाई केन्द्रको कार्यालय व्यवस्थापन गरी शैक्षिक क्रियाकलाप संचालन गर्न प्रभावकारी रूपमा परिचालन गरिनेछ ।
२३. संस्कृत तथा साधारण माध्यमिक विद्यालयमा अध्ययनरत गुरुकुलका विद्यार्थीहरूको दैनिक भोजन, खाजा तथा आवासको लागि आवश्यक व्यवस्थापन गरिनेछ ।
२४. विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्न सूचकको आधारमा विद्यालयहरूको नियमित अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण गरी पृष्ठपोषण प्रदान गरिनेछ ।
२५. जनज्योति मा.वि. रिमुवामा अध्ययनरत दृष्टिविहीन विद्यार्थीहरू, रिडीमा रहेको अटिजम पाठशालाका बालबालिकाहरू र अन्य विद्यालयमा अध्ययनरत फरक क्षमता वा अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरू लक्षित विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
२६. आधारभूत तहका विशेष गरी कक्षा १-५ का शिक्षकहरूलाई शिक्षण सिकाई क्रियाकलापमा सहजिकरण गर्नका लागि आवश्यकता अनुसार गणित, विज्ञान र अंग्रेजी विषयका घुम्ती सहजकर्ता शिक्षकहरूको व्यवस्था गरिनेछ ।
२७. नतिजा केन्द्रित हुनेगरी बर्षको कम्तिमा २ महिना प्रत्येक मा.वि.मा आवासीय कक्षा संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

२८. विद्यार्थीलाई खेल प्रतिको रुचि अभिवृद्धि गर्न र खेलकुदमा थप प्रोत्साहन गर्न सबै माध्यमिक विद्यालयहरूले सेवा प्राप्त गर्ने गरी खेल शिक्षक व्यवस्था गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२९. क्रिकेट खेलप्रति बढ्दै गइरहेको लोकप्रियतालाई मध्यनजर गरी क्रिकेटको बन्द प्रशिक्षण गर्ने कार्यक्रमलाई शुरु गरिनेछ ।
३०. गाँउपालिकाबाट सञ्चालन गरिने विभिन्न परीक्षा प्रणालीलाई सहज बनाउन प्रश्न बैंकको निर्माण गरिनेछ साथै आवधिक गाँउ शिक्षा योजना लागू गरिनेछ ।
३१. विद्यालयको भौतिक पक्षलाई ध्यान दिँदै भौतिक पूर्वाधार निर्माणको कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

❖ स्वास्थ्य

३२. स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट प्रदान गरिने स्वास्थ्य सेवालाई थप प्रभावकारी र गुणस्तरीय बनाइनेछ । थानपति स्वास्थ्य चौकीमा ल्याव सेवालाई विस्तार गरिनेछ ।
३३. सुत्केरी, ज्येष्ठ नागरिक तथा आपांगहरूको स्वास्थ्य परिक्षण तथा दिर्घ रोगबाट ग्रसित नागरिकलाई निःशुल्क औषधी उपलब्ध गराउने लगायतका स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न संचालित 'घरघरमा स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम' लाई निरन्तरता दिइनेछ ।
३४. मानव मष्तिस्कको ८० प्रतिशत विकास बच्चा जन्मेको २ वर्ष भित्रै हुने भएकोले कुपोषणबाट जोगाउन र पोषणको महत्व बुझाउन आमाहरूलाई सुनौलो हजार दिने पोषण सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
३५. सुत्केरी तथा अति विपन्न नागरिकहरूलाई निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवा उपलब्ध गराउनुको साथै सुत्केरी महिलाहरूलाई पोषण प्याकेज वितरण गरिनेछ ।
३६. गर्भवती तथा सुत्केरीहरूलाई निःशुल्क क्याल्सियम चक्री र आइरन चक्री उपलब्ध गराउनुका साथै गर्भवतीहरूको लागि अनिवार्य गर्नुपर्ने रगत तथा पिसाव जाँच निःशुल्क गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
३७. महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वमसेविकाहरूको क्षमता अभिवृद्धिको लागि विभिन्न क्रियाकलाप संचालन गर्ने, राम्रो काम गर्नेलाई प्रोत्साहन गर्ने साथै महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वमसेविकाहरूको लागि पेन्सन योजनालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
३८. आवश्यकतानुसार सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाईहरू स्थापना गर्दै लगिनेछ ।
३९. स्त्री रोग लगायत अन्य समस्याका लागि विशेषज्ञ स्वास्थ्य शिविर संचालन गरिनेछ ।
४०. नसर्ने रोगको स्वास्थ्य समस्यालाई कम गर्न विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
४१. पोषण, प्रजनन स्वास्थ्य लगायत अन्य स्वास्थ्य सम्बन्धी विद्यालय स्वास्थ्य शिक्षा कक्षाहरू सबै विद्यालयमा संचालन गरिने छ । साथै वर्षको १ पटक सबै विद्यालयमा विद्यार्थीको स्वास्थ्य परिक्षण गरिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
४२. एच.आई.भी. संक्रमणलाई न्यूनीकरण गर्न तथा संक्रमितहरूलाई पोषण र शिक्षामा सहयोग तथा सिपमुलक तालिमको लागि विभिन्न कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

४३. पन्ध्र शैयाको आधारभूत अस्पताल ब्यबस्थापन गरि यसै बर्ष देखि अस्पताल संचालन गर्ने ब्यबस्था मिलाइने छ ।
४४. आयुर्वेद औषधालयको जग्गा प्राप्ति तथा भवन निर्माणका लागि पहल गरिनेछ । साथै योग शिविरहरुको संचालनलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
४५. स्वास्थ्य विमा कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउँदै अति विपन्न नागरिकहरुलाई निःशुल्क स्वास्थ्य विमा गर्ने ब्यबस्था मिलाइनेछ ।
४६. पूर्ण खोप वडा/गाउँपालिका, पोषणमैत्री स्वास्थ्य संस्था, पोषणमैत्री स्थानीय शासन/तह तथा पूर्ण संस्थागत प्रसुती वडा/पालिका घोषणा गर्ने र घोषणा भैसकेकोलाई सुनिश्चितता गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
४७. रुरु प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र रिडीमा सन्चालित आँखा उपचार केन्द्रलाई थप व्यवस्थित गर्दै अन्य वडामा समेत सेवा विस्तार गरिनेछ साथै मोतियाबिन्दुको अप्रेसन निःशुल्क गराउने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
४८. गाउँपालिकाका नागरिकहरुलाई उपचारको क्रममा रगत आवश्यक पर्दा रुपन्देही र पाल्पाबाट निःशुल्क रगत उपलब्ध गराउँदै आएकोमा चितवन र काठमाण्डौबाट समेत प्राप्त गर्न सक्ने गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
४९. स्वास्थ्य संस्थाहरुको सेवालाई व्यवस्थित गर्न e-Hmis कार्यक्रम विस्तार गर्ने निति लिइने छ ।
५०. बलेटक्सर स्वास्थ्य चौकीमा गर्भवती महिलाहरुको लागि ग्रामीण भिडियो एक्सरे सेवा प्रारम्भ गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।

❖ महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, दलित तथा अपाङ्गता सम्बन्धी

५१. किशोरीहरुको लागि (सेल्फ डिपेन्ड) आत्मरक्षा तालिम सबै माध्यमिक विद्यालयमा दिइने छ ।
५२. महिला, बालबालिका, दलित, अल्पसंख्यक, पिछडिएका वर्ग प्रति हुने सबै प्रकारका भेदभाव, हिंसा र शोषणको अन्त्य गर्दै विभेदमुक्त गर्न वडातहबाटै शुरु गरी समग्र रुरुक्षेत्र गाउँपालिकालाई जातीय विभेद तथा छुवाछुत मुक्त घोषणा गर्ने कार्यक्रमलाई अगाडि बढाइनेछ ।
५३. पढ्न पाउने बालबालिकाको नैसर्गिक अधिकारलाई प्राथमिकतामा राखी विद्यालय उमेरका सबै बालबालिकाहरुलाई विद्यालय पहुँचमा पुर्याइनेछ ।
५४. ७० वर्ष नाघेका गाउँपालिका भित्रका सम्पूर्ण ज्येष्ठ नागरिक र (क) वर्गको अपाङ्गता भएका नागरिकहरुका लागि स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध हुने सबै स्वास्थ्य परिक्षण तथा औषधोपचार पूर्ण रुपमा निःशुल्क गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
५५. आवश्यकता अनुसार ज्येष्ठ नागरिक मिलन केन्द्रको स्थापनालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
५६. महिला शसक्तिकरणका लागि सीपमुलक, आयमुलक र चेतनामूलक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
५७. गाउँपालिकाको बजेट तथा कार्यक्रमलाई लैंगिक उत्तरदायी बजेट परिक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
५८. गाउँपालिकाका वडाहरुलाई बालबालिकामैत्री वडा घोषणा गर्न कार्यक्रम निरन्तर रुपमा संचालन गरिनेछ ।
५९. स्थानीय रुपमा महिला र पुरुषले गर्ने समान कामको लागि समान ज्यालाको व्यवस्था गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।

६०. दलित समुदायलाई आत्मनिर्भर हुनेगरी आधुनिक कृषि तथा व्यावसायिक पशुपन्छीपालन कार्यमा अग्रसर बनाईनेछ ।
६१. दलित र गैर दलित समुदायको बीचमा सामाजिक चेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
६२. गाउँपालिका भित्र रहेका अनाथ, सडक बालबालिकाहरूको तथ्यांक संकलन गरी उनीहरूको दिगो र उज्ज्वल भविष्यको निमित्त गाउँपालिका आफैले वा अन्य गैरसरकारी संघ संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरी गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य लगायत अन्य आधारभूत आवश्यकता परिपूर्तिको लागि आवश्यक पहल गर्ने नीति लिईनेछ ।
६३. अति विपन्न, सिमान्तकृत, अल्पसंख्यक र लोपउन्मुख समुदायका बालबालिकाको लागि अनिवार्य १२ कक्षा सम्मको अध्ययनका लागि प्रोत्साहन गर्न छात्रवृत्तिका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
६४. हिसां मुक्त रुरुक्षेत्र गाउँपालिका अभियानलाई निरन्तरता दिई सबै प्रकारका हिसा विरुद्ध शून्य सहनशीलताको नीति ल्याईनेछ ।
६५. अपाङ्गता भएका नागरिकहरूको दैनिक जीवन सहज तथा सरल बनाउन त्यस्ता व्यक्तिहरूको कृतिम अंग प्रत्यारोपण गर्न अस्पताल र विभिन्न सहयोगी संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य मार्फत् कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ ।
६६. ज्येष्ठ नागरिकहरूका लागि स्वास्थ्य विमा र औषधि उपचारलाई सहज पहुँचयोग्य र सर्वसुलभ बनाउन आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
६७. विद्यालयस्तरका बालबालिकाहरूको प्रतिभा पहिचान गरी थप प्रोत्साहन गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गरिने नीति लिइनेछ ।
६८. उच्च शिक्षामा सहभागिता होस् भन्ने हेतुले स्नातक/स्नाकोत्तर वा अन्य विषयमा उच्च शिक्षा अध्ययन गर्ने विपन्न दलित समुदायका विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने नीति लिइनेछ ।
६९. सबै समुदायका भाषा, कला र संस्कृति संरक्षणका लागि आवश्यक पहल र सहकार्य गरिनेछ ।
७०. दलितहरूका परम्परागत पेशालाई आधुनिकीकरणका लागि मागमा आधारित पेशागत सामग्री वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
७१. अपाङ्गता भएका व्यक्तिको माग बमोजिमका सहायता सामग्रीहरू घरमै पुगेर वितरण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
७२. गाउँपालिका भन्दा बाहिर बसोबास गर्ने दिर्घ रोगी ज्येष्ठ नागरिकहरूलाई लक्षित गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता नविकरण गर्न सघन बसोबास भएका र पायक पर्ने अन्य स्थानमा नविकरण क्याम्प संचालन गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
७३. अन्तराष्ट्रिय महिला दिवस लगायत महिला सचेतना सम्बन्धी अन्य कार्यक्रमहरू वडा स्तरमा मनाउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

❖ कला संस्कृति

७४. लोपोन्मुख भाषा, भेषभुषा, संस्कृति, स्थानीय जात्रा, पर्व आदिको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्दै यसको प्रचार प्रसारलाई बढावा दिन थप कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
७५. यस क्षेत्रमा प्रख्यात जात्रा तथा जाती विशेष कार्यक्रमलाई लक्षित गरी स्थानीयसँगको समन्वयमा मेला महोत्सवको आयोजना गरिनेछ ।
७६. सबै जातजातिका भाषा कला संस्कृति र भेषभुषाको संरक्षण गर्दै गित संगित र साहित्यिक कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गरिने छ । यस क्षेत्रमा प्रचलित जाति विशेष भजन किर्तन, सोरठी नाच, पन्चे बाजा र सारङ्गीवादनका कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
७७. समुदायको सहभागिता र सहयोगमा बृहत महायज्ञ गरी नेपालको चार धाम मध्येको एक रुरुक्षेत्र धाम तथा ऋषि श्रृङ्गिले तपस्या गरेको पवित्र भूमी श्रृङ्गेश्वर धामको ऐतिहासिक, धार्मिक र सांस्कृतिक महत्वलाई थप उजागर गर्दै आन्तरिक पर्यटनलाई विस्तारका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
७८. माघे संक्रान्तिको अवसरमा लाग्ने यस क्षेत्रकै ठूलो मेलाको रूपमा रहेको रिडी माघीमेलामा स्थानीय संघसंस्थाको समन्वय र सहकार्यमा धार्मिक महोत्सव तथा जीवन ज्ञान योग शिविर सञ्चालनको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
७९. धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रहरूमा नियमित रेखदेख, मर्मत संभार र संरक्षणको लागि आवश्यक व्यवस्था गर्न सम्बन्धीत समितिसँगको समन्वयमा कार्य अगाडि बढाइनेछ ।

❖ खानेपानी तथा सरसफाई

८०. खानेपानीको पहुँच नागरिकको घरदैलोमा पुर्याउँदै गाउँपालिकालाई "एक घर एक धारा" पूर्ण गाउँपालिका घोषणा गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
८१. खानेपानीको मूल, रिजर्भिङ ट्याङ्की र धाराको पानीको शुद्धता परिक्षण गर्न खानेपानी परिक्षण ल्याब स्थापना गरी खानेपानीको शुद्धता र गुणस्तरीयता परिक्षण गर्ने कार्य खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिसँगको सहकार्यमा अगाडि बढाइनेछ ।
८२. गाउँपालिकाको खानेपानी तथा सरसफाई शुद्धता योजना अनुसार थप भएका खानेपानी आयोजनाहरूको विवरण अध्याबधिक गरी नयाँ योजना संचालनको लागि वास प्लानको प्राथमिकीकरणका आधारमा संचालन गरिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
८३. जलवायु परिवर्तन संगै देखिएको लामो खडेरी र सुख्खा मौसममा पानीका मूलहरू सुक्ने सम्भावना प्रवल देखिएकोले मूल संरक्षणका कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छ ।
८४. स्थानीय टोल समुदायमा **पानी जीवन हो, यसको संरक्षण गरौं** जस्ता अभियान संचालन गरिनेछ ।
८५. लिफ्टिङ पद्धतिबाट खानेपानी सेवा प्रवाह गर्ने खानेपानी उपभोक्ता समितिहरूलाई प्रदान गरिदै आएको बिद्धुत महसुलमा दिइने अनुदानको कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

८६. रातेडाँडा, जौखोला लगायत सम्भाव्यता भएका स्थानहरूमा डिप बोरिङ्गको कार्य अगाडि बढाइनेछ । डिप बोरिङ्गबाट पानीको संचालन भएका खानेपानी आयोजनाले समुदायस्तरबाटै कम्तिमा २ वटा पानी संकलन हुने पोखरी निर्माण गर्नुपर्ने नीति संचालनमा ल्याइनेछ ।

(ख) आर्थिक विकास तर्फ:

❖ कृषि तथा कृषि उत्पादन व्यवस्थापन सम्बन्धी

८७. साझेदारी संस्थाहरूसँगको सहकार्य र समन्वयलाई सुदृढ बनाउँदै, हाल सञ्चालनमा रहेको रुरु कृषि परियोजना मार्फत कृषकहरूको उत्पादन क्षमतालाई अभिवृद्धि गर्दै, कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रलाई आधुनिक प्रविधिमैत्री बनाउने र उत्पादित वस्तुको व्यवस्थित बजार पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ ।
८८. साझेदारी संस्थाहरूसँगको सहकार्य र समन्वयलाई सुदृढ बनाउँदै, हाल सञ्चालनमा रहेको रुरु कृषि परियोजना मार्फत कृषकहरूको उत्पादन क्षमतालाई अभिवृद्धि गर्दै, कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रलाई आधुनिक प्रविधिमैत्री बनाउने र उत्पादित वस्तुको व्यवस्थित बजार पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ ।
८९. कृषियोग्य जमिनको अव्यवस्थित प्रयोगबाट बच्न भू-उपयोग नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन मार्फत जमिनको दीर्घकालीन संरक्षण गरिनेछ । कृषि पेशालाई व्यावसायिक र दिगो स्वरूपतर्फ उन्मुख गराउन आवश्यक संरचनात्मक तथा संस्थागत सहयोग पुऱ्याइनेछ ।
९०. कृषकसँग प्राविधिक कार्यक्रमलाई जनमुखी बनाउँदै कृषकले भोगिरहेका बालीसम्बन्धी समस्याहरूको समाधानका लागि कृषकको घर दैलोमै दक्ष प्राविधिकहरू परिचालन गरिनेछ । समस्या समाधान मात्र होइन दीर्घकालीन सुधारको परामर्श समेत प्रदान गरिनेछ ।
९१. बालीहरूको संरक्षण तथा रोगकीराबाट जोगाउन आवश्यक मात्रामा विषादीको वैज्ञानिक छनोट, खरिद र वितरण गरिनेछ । जैविक विषादीको वितरण प्रक्रिया सहज बनाउँदै वडा कार्यालय, कृषिविकास शाखा तथा प्राविधिकहरूमार्फत कृषक समक्ष सहजरूपमा उपलब्ध गराइनेछ ।
९२. "एक वडा एक उत्पादन" नीति अन्तर्गत प्रत्येक वडाको विशेषतालाई पहिचान गरी त्यसलाई प्रमुख उत्पादनको केन्द्र बनाइनेछ । यस मार्फत उखु, लिची, सुन्तला, कागती, आलु, मेवा, कफी, आँप र अन्य तरकारीजस्ता क्षेत्रीय बलियता भएका बालीहरूमा आत्मनिर्भरता हासिल गर्दै आर्थिक समृद्धिको आधार तय गरिनेछ ।
९३. विभिन्न मौसम र भौगोलिक अवस्था अनुसार आवश्यक उन्नत जातका बिउबिजनको समयमै उपलब्धता सुनिश्चित गरी कृषकको उत्पादन क्षमतामा गुणात्मक रूपान्तरण गरिनेछ ।
९४. व्यवसायिक कृषकहरूको श्रमको सम्मान गर्दै उनीहरूको आवश्यकता र माग अनुसार आधुनिक कृषि यन्त्र, उपकरण र सामग्रीहरूमा अनुदानको व्यवस्था गरी वितरण कार्यलाई सहज, वैज्ञानिक र उत्पादकमूलक बनाइनेछ ।
९५. गाउँपालिकाभित्र रहेका सम्पूर्ण कृषकहरूको विवरण संकलन गरी उनीहरूको सीप, उत्पादन र पूँजीगत क्षमताको आधारमा कृषक वर्गीकरण प्रणाली लागु गरिनेछ ।
९६. कृषकहरूलाई समयमै रासायनिक मल उपलब्ध गराउनका लागि रिडीबजारमा सहकारी संस्थासँगको सहकार्यमा रासायनिक मलको बिक्री तथा भण्डारण व्यवस्थापन प्रभावकारी बनाइनेछ ।

९७. जग्गाभाडामा लिएर खेती गर्दै आएका मेहनती कृषकहरूलाई जग्गा भाडामा अनुदान कार्यक्रम यथावत राख्दै उनीहरूको श्रमको संरक्षण गरिनेछ र भूमिहीन कृषकहरूको आर्थिक सुरक्षामा टेवा पुऱ्याइनेछ ।
९८. गाउँपालिकामा निर्माणाधीन कोल्डस्टोरलाई शीघ्र सम्पन्न गरी छिमेकी गाउँपालिकाहरू र निजीक्षेत्रसँगको सहकार्यमा कृषि उपजको दीर्घकालीन भण्डारण, संरक्षण र मूल्य स्थिरता कायम गरिनेछ ।
९९. हाम्रा पूर्वजहरूले जोगाइराखेका रैथाने बालीहरूको संरक्षण र प्रवर्द्धनलाई प्राथमिकता दिइनेछ । रैथाने बालीलाई आधुनिक कृषि प्रणालीसँग जोड्दै जैविक विविधताको संरक्षणमा जोड दिइनेछ ।
१००. उखु खेतीलाई सम्पूर्ण वडामा विस्तार गर्न उखु खेति प्रवर्द्धन कार्यक्रम गरिनेछ र वस्तु विविधिकरण, गुड, खुदोको ब्रान्डीङ्गको माध्यमबाट बजारसँग सीधा सम्पर्क स्थापना गरी किसानलाई लाभदायक मूल्यमा उपज विक्री गर्न सहजता प्रदान गर्दै उखुमा उत्पादनमा आधारित अनुदान दिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१०१. अदुवा, बेसार लगायत अन्य मसलाजन्य बालीको खेतीलाई व्यवसायिक स्वरूपमा रूपान्तरण गर्न उन्नत विउमा अनुदानको व्यवस्था मिलाई बजारीकरणका लागि आवश्यक उपकरण र मेसिनहरूको आपूर्ति गरिनेछ ।
१०२. माटोको गुणस्तर अनुसार बालीको छनोट, मलखादको मात्रा निर्धारण र उत्पादनमा बृद्धि गर्न माटो परीक्षण सेवा सबै कृषकलाई निःशुल्क प्रदान गरिनेछ ।
१०३. रुरुक्षेत्रको भू-आकृति र जलवायु अनुरूप कफीखेतीको प्रवर्द्धन गरिनेछ । यस खेतीको व्यावसायिकरण तथा अन्तर्राष्ट्रिय बजार सम्मको पहुँच विकासका लागि आवश्यक संरचना र सहकार्यको व्यवस्था गरिनेछ ।
१०४. वन्यजन्तुबाट कृषि क्षेत्रमा हुने क्षति न्यूनीकरण गर्न वैज्ञानिक उपायहरू अवलम्बन गर्दै वन्यजन्तु नियन्त्रण कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
१०५. अकबरे खुर्सीनीजस्ता उच्च मूल्यका बालीलाई व्यवसायिक खेती गर्न प्रोत्साहित गरि यसमार्फत कृषकको आम्दानीमा प्रत्यक्ष वृद्धिहुने गरी आवश्यक नीति लिइनेछ ।
१०६. कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनको विक्री वितरणलाई व्यवस्थित, पारदर्शी र सशक्त बनाउँदै सहकारीहरूको माध्यमबाट सामूहिक बजार व्यवस्थापन प्रणाली स्थापना गरिनेछ ।
१०७. स्थानीय उत्पादनहरूको बजारीकरण प्रवर्द्धन गर्न आवश्यकता अनुसार कोसेलीघरहरू, सङ्कलन केन्द्रहरू स्थापना गरी कृषकलाई बजारमा सहज पहुँच दिने संरचना तयार गरिनेछ ।
१०८. स्थानीय उत्पादनहरूको प्रचार, कृषकको हौसला बृद्धि र उपभोक्ता सम्म सम्पर्क विस्तार गर्न कृषि मेला तथा प्रदर्शनीहरू आयोजना गरिनेछ ।
१०९. सिचाइको पहुँच नपुगेका क्षेत्रमा सामुदायिक तथा लिफ्टिङ सिचाई प्रणालीहरू स्थापना गरिनेछ । आवश्यकता अनुसार सिँचाई लिफ्ट आयोजनालाई अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।
११०. कृषि क्षेत्रमा लागेर कृषि उत्पादनमा उल्लेखनीय योगदान गर्ने प्रगतिशील ठूला कृषकहरूलाई सार्वजनिक रूपमा सम्मान गरी कृषकलाई प्रोत्साहन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१११. कृषिमा लगानी बृद्धि गर्नका लागि बैंकबाट ऋण लिई व्यवसायिक कृषि तथा पशुपालन गरेका कृषकलाई ऋणमा ब्याज अनुदान प्रदान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
११२. कृषकको सहज सेवा प्राप्तिका लागि समय समयमा कृषि घुम्ती शिविरहरू सञ्चालन गरी कृषकलाई प्रत्यक्ष सेवा, जानकारी र सहजीकरण गरिनेछ ।
११३. कृषक र प्राविधिकहरूको सीप अभिवृद्धिका लागि आन्तरिक अवलोकन भ्रमण, व्यवहारिक तालिम र कार्यशाला तथा नयाँ प्रविधि प्रयोग गर्ने वातावरण सिर्जना गरिनेछ ।

११४. स्वस्थ कृषि उत्पादन गर्न रासायनिक मल तथा विषादीको बढ्दो प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्दै प्राङ्गारिक मल र स्थानीय स्तरको जैविक विषादीको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ साथै जंगली वन्यजन्तुबाट कृषि बालीको संरक्षण गर्नका लागि हेरालुको व्यवस्था गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
११५. कृषकहरूले मौसम अनुसार उत्पादन गर्ने आफ्नो उत्पादन आफैँ विक्री गर्न सक्ने गरी मुख्य सडक क्षेत्रमा आवश्यकता अनुसार कृषि उपज विक्री संरचनाहरू निर्माण गरिनेछ ।
११६. कृषकहरूको आयआर्जनसँग सम्बन्धित गरिवसँग विश्वेश्वर कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्ने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ ।

❖ पशुपालन तथा पशु स्वास्थ्य सम्बन्धी

११७. पशुपालक किसानलाई गुणस्तरीय सेवा पुर्याउने उद्देश्यले प्राविधिक टोलीद्वारा गोठमै पुगेर पशुको उपचार, परामर्श र निःशुल्क औषधि वितरणको व्यवस्था गरिनेछ ।
११८. पशुधनको दीर्घकालीन सुधार र उत्पादन क्षमताको वृद्धि सुनिश्चित गर्न निःशुल्क कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
११९. पशु स्वास्थ्यको वैज्ञानिक मूल्याङ्कनका लागि गोबर परीक्षण, दुग्ध परीक्षण, उपचार तथा औषधि वितरण सेवा दक्ष प्राविधिक द्वारा निःशुल्क रूपमा उपलब्ध गराइनेछ ।
१२०. पशुपालनलाई सफा, सुरक्षित र दिगो बनाउँदै आधुनिक गोठ तथा खोर सुधार कार्यक्रम र प्राङ्गारिक मल उत्पादनको अभ्यासलाई विस्तार गरिनेछ ।
१२१. पशुलाई पोषणयुक्त राख्न स्थानीय स्रोतको प्रभावकारी उपयोग गरी पोषण युक्त डाले घाँस र भुइँ घाँस उत्पादनमा कृषकलाई उत्प्रेरित गरिनेछ ।
१२२. व्यावसायिक प्रजनन प्रणालीलाई बलियो बनाउँदै उन्नत जातका बाख्राका बोका र राँगाको प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
१२३. सामाजिक समावेशीलाई आत्मसाथ गर्दै अति विपन्न वर्गका किसानहरूलाई लक्षित गरी बाख्रा, बंगुर, माछा तथा कुखुरा पालन कार्यक्रममा अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।
१२४. जनस्वास्थ्य र पशु कल्याणलाई ध्यानमा राख्दै सामुदायिक कुकुरको नियन्त्रणका लागि बन्ध्याकरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१२५. सुक्खा समयमा हुने घाँसको कमीको समाधान स्वरूप साइलेज उत्पादनमा कृषकलाई आवश्यक बीउ र उपकरणको उपलब्धता सुनिश्चित गरी प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१२६. पशुमा लाग्ने महामारी जन्य रोगहरूको रोकथामका लागि गाई, भैँसी, बाख्रा, सुँगुर, कुखुरा तथा कुकुरमा आवश्यक खोपहरू सिधै गोठमै पुर्याई लगाइनेछ ।
१२७. पशुमा देखिने बाझोपन समस्याको स्थायी समाधान गर्न प्राविधिक तथा विज्ञ टोलीद्वारा गोठमै सेवा उपलब्ध गराउने कार्यको निरन्तरता गरिनेछ ।
१२८. परिश्रम अनुसार प्रतिफल सुनिश्चित गर्न पशुपालकको उत्पादन क्षमतालाई आधार मानेर अनुदान प्रदान गरिने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१२९. पशुमा देखा पर्ने रोगहरूको समयमै पहिचान गर्न नमुना सङ्कलन गरि प्रयोगशालामा परीक्षण गरिने र आवश्यक नियन्त्रण कार्यहरू तुरुन्त अघि बढाइनेछ ।
१३०. उत्पादन सम्भाव्यताका आधारमा गाउँपालिकाका विभिन्न क्षेत्रहरूलाई कृषि उत्पादन विशेष पकेट क्षेत्रको रूपमा विकास गर्ने, कृषि क्षेत्रमा आत्मनिर्भर बन्न सहयोग पुर्याउने मेहनति कृषकहरूलाई दुध, मासु र अण्डामा दिईदै आएको अनुदानलाई निरन्तरता दिँदै निर्यात प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।

१३१. व्यवसायिक पशुपालनमा सहूलियत र प्रविधिको पहुँच विस्तार गर्न आवश्यक उपकरण तथा सामग्री अनुदानमा प्रदान गरिनेछ ।
१३२. सेवा पहुँच सबै तहसम्म पुर्याउन गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानमा पशु स्वास्थ्य शिविरहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
१३३. कृषक तथा प्राविधिकको ज्ञान, सीप र अनुभव सुदृढ गर्न व्यावसायिक फर्महरूको अवलोकन भ्रमण तथा दक्षतामूलक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
१३४. बाखाको स्रोत केन्द्र निर्माणको लागि वडा नं. १, २ र ६ मा विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१३५. कृषि, पशुपन्छी तथा मत्स्य व्यवसायमा हुने जोखिमहरूको आर्थिक सुरक्षण गर्न बाली तथा पशुधन बीमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।

❖ बैक, वित्तीय संस्था तथा सहकारी सम्बन्धी

१३६. बैक तथा लघुवित्त संस्थाहरूको सहयोग र समन्वयमा वित्तीय साक्षरता अभिवृद्धि हुने कार्यक्रमहरू नियमित रूपमा संचालन गरिनेछ ।
१३७. बैक तथा वित्तीय संस्थाहरूको सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गतका कार्यक्रमलाई साक्षेदारी अवधारणामा संचालन गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१३८. स्थानीय स्रोतको उपयोग, सेवा पहुँच र आर्थिक सशक्तीकरणमा पालिकासँग सहकार्य गर्दै सहकारी संस्थालाई साझा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
१३९. सहकारी संस्थामा शुसासन र पारदर्शिता कायम गर्दै संस्थाका संचालक, लेखा सुपरिवेक्षण समितिका पदाधिकारी र व्यवस्थापकलाई थप प्रतिष्पर्धी र प्रविधिमैत्री बनाउन आवश्यक तालिम तथा सहकारी शिक्षा प्रदान गरिनेछ ।
१४०. लामो समयदेखि निष्क्रिय रहेका सहकारी संस्थाहरूको कानूनी प्रक्रिया अनुसार खारेजी गर्दै एउटै उद्देश्यमा आधारित साना सहकारी संस्थाहरूलाई आवश्यकतानुसार एकीकरण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१४१. बहुउद्देश्यीय र उत्पादनमूलक सहकारी संस्थालाई थप प्रवर्द्धन गर्न उत्पादन र बजारीकरणमा प्रोत्साहनका कार्यक्रम अगाडि ल्याइनेछ ।

❖ लघु, घरेलु, साना उद्योग तथा वाणीज्य सम्बन्धी

१४२. जातजाती विशेष संस्कार र प्रचलन संरक्षणसँगै आर्थिक समृद्धिमा समेत योगदान दिन विभिन्न समुदायहरूसँगको सहकार्यमा जातीय संस्कार पहिचान स्वरूप उत्पादन हुने स्थानीय सगुनको ब्रान्डिङ्ग कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
१४३. रोजगारी सिर्जना र उत्पादन वृद्धि गर्न स्थानीय स्तरमा उपलब्ध कच्चा सामग्रीको उपयोग गर्दै बजारको मागअनुसार लघु उद्यम व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्न गाउँपालिकामार्फत् एकीकृत सेवा प्रणालीको व्यवस्था गरिनेछ ।
१४४. परम्परागत सीपमा आधारित स्थानीय जनशक्तिलाई आवश्यक तालिम, उपकरण र प्रविधिको पहुँच दिलाई आधुनिक उद्यमसँग जोड्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
१४५. गुणस्तर, नापतौल र मूल्यमा एकरूपता ल्याउन साथै उपभोक्ताको हित र विश्वास संरक्षण गर्न मासिक रूपमा बजार अनुगमन तथा निरीक्षण गरिनेछ ।
१४६. गुणस्तरीय वस्तु सेवा प्रवाह र उपभोक्ता अधिकारको प्रत्याभूति गर्न संघीय तथा प्रादेशिक निकायहरूसँग आवश्यक समन्वय गरी नापतौल तथा गुणस्तरका मापदण्डमा एकरूपता कायम गरिनेछ ।

१४७. स्थानीय स्तरमा लघु उद्यमशीलताको विकासमार्फत आर्थिक सशक्तीकरण सुनिश्चित गर्न लघु उद्यम कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा अगाडि बढाइनेछ।

❖ पर्यटन सम्बन्धी नीति

१४८. मदन भण्डारी राजमार्ग अन्तर्गत रुरुक्षेत्र गाउँपालिकाभित्र रहेका अग्ला पर्खालहरूमा प्लास्टर गराई स्थानीय संस्कृति र पहिचान झल्कने चित्रहरू अंकित गरी पर्यटकीय गन्तव्यलाई आकर्षक बनाउनेछ।
१४९. मुस्ताङको मुक्तिनाथ र दामोदरकुण्डबाट उत्पत्ति भई हाम्रो गाउँपालिका हुँदै बग्ने कालीगण्डकी नदीको शालग्राम रिडीको शालग्राम मन्दिरमा स्थापना गरी धार्मिक तथा सांस्कृतिक प्रचार प्रसारलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ।
१५०. रिडीमा गंगा स्नान गर्न धार्मिक पर्यटकहरूका लागि सुव्यवस्थित कुण्ड निर्माण गर्ने कार्यलाई अगाडि सारिनेछ।
१५१. कालीगण्डकी गाउँपालिका, स्याङ्जा र रुरुक्षेत्र गाउँपालिकाको साझेदारीमा रिडीमा जिपलाइन निर्माण गरी स्थानीय संघ संस्थाहरूसँगको सहकार्यमा संचालन गरिनेछ।
१५२. पर्यटकहरूको आवागमनलाई सहज बनाउन गाउँपालिकाभित्रका मुख्य सडक मार्गहरूमा सु—स्पष्ट संकेतसहितको जानकारी बोर्डहरू स्थापना गरिनेछ।
१५३. कालीगण्डकी नदीमा पाइने शालग्रामको ऐतिहासिक र धार्मिक महत्व उजागर गर्न शालग्राम महोत्सवको आयोजना गरिनेछ।
१५४. स्थानीय संस्कार, संस्कृती, भेष—भूषा र परम्परागत पहिचानको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्न विभिन्न जात्रा र महोत्सवहरूको आयोजनालाई निरन्तरता दिइनेछ।
१५५. मुख्य बजार क्षेत्रहरूमा सौन्दर्यीकरण तथा रात्रीको समयमा सुरक्षा संवेदनशीलता ध्यान दिँदै स्ट्रीट लाइट, मास्क लाइट तथा सिसिटिभी क्यामेरा जडान गरिनेछ।
१५६. रुरुक्षेत्र भित्रका प्रमुख धार्मिक पर्यटकीय स्थलहरूमा समुचित पूर्वाधार निर्माण, मर्मत र नियमित रेखदेख मार्फत एकिकृत पर्यटकिय गन्तव्यको रूपमा विकास गर्ने नीति लिइनेछ।
१५७. गाउँपालिकामा पर्यटन व्यवसायको विकास र प्रवर्द्धन गर्न होटल व्यवसायहरूसँगको सहकार्यमा पर्यटन सम्मेलनको आयोजना गरिनेछ।
१५८. रिडीमा सञ्चालित गंगा आरतीलाई थप व्यवस्थित र नियमित गर्दै निरन्तरता दिइनेछ।
१५९. धार्मिक क्षेत्र आसपासमा शाकाहारी होटल सञ्चालन गर्ने व्यवसायीलाई प्रोत्साहन गर्ने कार्यक्रम अगाडि सारिनेछ।
१६०. रुरुक्षेत्रमा उत्पादन हुने स्थानीय वस्तुलाई मायाको चिनोको रूपमा विकास गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ।

❖ रोजगार सम्बन्धी

१६१. अन्तर्राष्ट्रिय श्रमिक दिवसको अवसर पारेर मे १ मा श्रमिकहरूसँग श्रमको सम्मान स्वरूप विशेष कार्यक्रम आयोजना गरी श्रमिक प्रतिको सम्मान र सामाजिक मूल्यमा अभिवृद्धि गरिनेछ।
१६२. पालिका क्षेत्रभित्र रहेका बेरोजगार युवाहरूको अद्यावधिक अभिलेख तयार गरी उनीहरूको अवस्था विश्लेषण गरी लक्षित कार्यक्रम निर्माण गरिनेछ।

१६३. बेरोजगार युवाहरूलाई स्थानीय विकास निर्माणका कार्यहरूमा सहभागी हुन पाउने अवसर सुनिश्चित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१६४. युवाहरूको आवश्यकता र रुचिको आधारमा विभिन्न सिपमूलक तालिम, गोष्ठी तथा क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरी रोजगारी र उद्यमशीलतामा अग्रसर बनाइनेछ ।
१६५. युवाहरूलाई व्यवसायिक कृषि र पशुपालनतर्फ आकर्षण बढाउन विभिन्न प्रेरणादायी कार्यक्रम र सहूलियतपूर्ण नीति लागू गरी उत्पादनमूलक कार्यमा लगाइनेछ ।

(ग) पूर्वाधार विकास तर्फ:

❖ सडक पूर्वाधार र विकास:

१६६. यातायात गुरुयोजना (MTMP) र आवधिक योजनामा आधारित प्राथमिकताका सडकहरूमा बजेट विनियोजन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१६७. सबै वडालाई पालिकाको केन्द्रसँग जोड्ने वडा पहुँचमार्ग यसै बर्ष सम्पन्न हुने गरी कार्य गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
१६८. जोखिमयुक्त स्थानमा आवश्यक सावधानि अपनाउने संकेत तथा कोडहरूको प्रयोग गरी हुन सक्ने जोखिमलाई न्युनिकरण गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
१६९. गाउँपालिकामा रहेको ब्याकुलोडरलाई स्वचालित रूपमा संचालन गर्नका लागि बार्षिक योजना बनाई सो बमोजिम कार्य गर्ने वातावरण मिलाइनेछ ।
१७०. गाउँपालिकाका प्रमुख सडकहरूको नाली नियमित रूपमा सफाई तथा मर्मत गर्ने नीति लिईनेछ ।
१७१. स्तरोन्नती भएका सडकहरूको लागि प्राथमिकताका आधारमा DPR तयार गरी कालोपत्रे गर्ने नीति अगाडि सारिनेछ ।
१७२. नालीनै सडक संरक्षणको मेरुदण्ड हो भन्ने अभियानलाई सार्थकता दिँदै सडक निर्माण तथा स्तरोन्नती गर्दा नाली निर्माणको कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ ।
१७३. गाउँपालिकाभित्र निर्माण हुने सडक तथा भवनमा पालिकाको ब्याकुलोडर र ट्याक्टरको प्रयोगलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ ।

❖ भवन तथा सहरी विकास:

१७४. सामुदायिक भवन, शैक्षिक संस्था, स्वास्थ्य चौकी लगायतका नयाँ संरचनाहरू भूकम्प प्रतिरोधात्मक, अपाङ्गमैत्री र बातावरणमैत्री हुने गरी निर्माण गरिनेछ ।
१७५. निर्माण कार्यमा राष्ट्रिय भवन संहिताको पूर्ण पालना गर्दै नयाँ भवनको नक्सा स्वीकृति तथा पुराना घरको अभिलेखिकरणलाई थप व्यवस्थित गर्न आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
१७६. नागरिकको स्वस्थ जीवनयापनको लागि उपर्युक्त स्थानहरूमा खुल्ला व्यायामशालाको निर्माण कार्य थप विस्तार गरिनेछ ।

❖ उर्जा र संचार सम्बन्धी:

- १७७. पूर्ण रूपमा पुराना काठका पोल विस्थापित गरी स्टिल पोलले प्रतिस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- १७८. बजार क्षेत्रहरूमा पुराना विद्युतीय तारलाई नयाँ ABC तारले प्रतिस्थापन गरिनेछ ।
- १७९. आवश्यकता अनुसार साझेदारीमा विद्युतीय चुलो वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- १८०. पुराना संरचनाहरूको स्थायित्व कायम गर्न वार्षिक मर्मत संभार योजना लागू गर्ने नीति लिइनेछ ।

❖ मर्मत संभार तथा हेरचाह प्रणाली:

- १८१. मुख्य सडकमा सडकको मर्मत संभार गर्नको लागि लेन्थ वर्कर र आकस्मिक मर्मतको लागि मर्मत संभार कोषको स्थापना गरिनेछ ।
- १८२. प्रमुख पूर्वाधारहरूको समयमै निरीक्षण र सुधार, सुझाव दिने प्रणालीको विकास गरिनेछ ।
- १८३. सबै योजना कार्यान्वयनमा स्थानीय टोल विकास संस्था, निर्माण व्यवसायी र प्राविधिक शाखासँगको सहकार्यमा अधि बढाइनेछ ।
- १८४. पूर्वाधार निर्माणको स्थलगत निरीक्षण गरी प्रगति प्रतिवेदनलाई त्रैमासिक समीक्षा गर्ने नीति लिइनेछ ।
- १८५. संघीय सरकार र प्रदेश सरकार अन्तर्गतका कार्यालयबाट संचालन हुने योजनाहरूको अनुगमन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- १८६. पालिकास्तरीय अनुगमन टोलीमा सरोकारवालाहरूको सहभागिता हुने कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ ।

(घ) वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन तर्फ:

❖ वन सम्बन्धी नीति:

- १८७. नदि उकास, नाङ्गा डाँडा तथा बाँझो जमिनमा आयमुलक प्रजातिका बोट विरुवाको रोपण गर्न स्थानीय संघ संस्था तथा समुदाय संग सहकार्य गरी हरियाली प्रवर्धन गरिनेछ ।
- १८८. वनजंगललाई आगलागी तथा डढेलो नियन्त्रण गर्न अग्नि रेखा निर्माण गरिनेछ ।
- १८९. वन, वन्यजन्तु, जलाधार तथा प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यक कार्यक्रम स्थानीय संघ/संस्था, टोल विकास संस्था परिचालन गरी गरिनेछ ।
- १९०. रैथाने वन तथा विरुवाको संरक्षण एवं मुल्यवान प्रजातिका बोटविरुवाको संरक्षण गरिनेछ ।
- १९१. सामुदायिक वनको संस्थागत विकासका लागि आवश्यक नीति कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- १९२. पालिका क्षेत्र भित्र पर्ने संघीय तथा प्रादेशिक सडकको दायौँ बाँया आयमुलक प्रजातिका बोट विरुवाको रोपण गर्ने कार्यलाई प्रथमिकता दिई हरियाली क्षेत्रको विस्तारमा जोड दिइनेछ ।
- १९३. पालिका क्षेत्र भित्र भएका सार्वजनिक जग्गाको नापि र मालपोत कार्यालयसँग समन्वय गरी छानविन गरिनेछ ।
- १९४. बस्तीको नजिक रहेका, बस्तीलाई जोखिम पार्ने खालका निजी रुखहरूलाई कटानको लागि गाँउपालिकाबाट आवश्यक कार्यविधि निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- १९५. सार्वजनिक स्थलमा वर, पिपल र शमीका विरुवाहरू रोपणको कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

❖ वातावरण सम्बन्धी नीति:

१९६. विकास निर्माणका कार्य गर्दा वातावरणमैत्री विकासमा जोड दिइनेछ। जलवायु अनुकूलनका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१९७. वातावरण संरक्षणका लागि सार्वजनिक पाटी, पौवा, पोखरी तथा चौताराहरुको संरक्षण गरिनेछ ।
१९८. धार्मिक स्थल, बजार क्षेत्र, टोल वा अन्य सार्वजनिक क्षेत्रमा फोहोरमैला फाल्न पूर्ण रुपले प्रतिवन्ध लगाई फोहोरमैला व्यवस्थापन प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाइनेछ साथै फोहोरलाई मोहोरमा परिणत गरी गाउँपालिकाको आन्तरिक आयमा मद्दत पुर्याउने बारे आवश्यक अध्ययन गरिनेछ ।
१९९. बलेटक्सार र रिडीमा रहेको ल्याण्डफिल्ड साइडमा कुहिने र नकुहिने गरी फोहोरको बर्गिकरण तथा व्यवस्थापन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ जसको लागि बलेटक्सार, रानीबास र रिडी बजार क्षेत्रका घरहरुलाई ५० प्रतिशत अनुदानमा कुहिने र नकुहिने फोहोर संकलन गर्ने डस्टबिन उपलब्ध गराई कुहिने र नकुहिने फोहोर हप्ताको १/१ पटक फरक दिनमा र सिसाजन्य फोहोर महिनाको १ पटक संकलन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२००. वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन लगायतका विषयहरुमा सचेतनामूलक कार्यक्रमहरु संचालन गरी स्थानीयलाई थप जिम्मेवारी बनाउने नीति लिइनेछ ।
२०१. पूर्वाधार आयोजनाहरुको कार्यान्वयन गर्दा त्यस्ता आयोजनाहरुले वातावरणमा पार्ने असर न्यूनीकरणको लागि आवश्यकता अनुसार प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) अध्ययन गरिनेछ ।
२०२. पानीको मुहान संरक्षणको लागि आवश्यकता अनुसार पोखरी निर्माणको कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ र त्यसरी पोखरी निर्माण गर्ने जग्गाको छनौट गर्दा पालिका स्तरिय अनुगमन समिति सहित सरोकारवालाको सहभागितामा छनौट गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२०३. ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा जस्ता नदीजन्य पदार्थ र अन्य प्राकृतिक स्रोतहरुको अनाधिकृत एवं अवैज्ञानिक दोहनलाई निरुत्साहित गरिनेछ ।
२०४. प्लास्टिक जन्य फोहोरको असर तथा व्यवस्थापनको बारेमा विद्यार्थीलाई विद्यालय शिक्षामै सचेतनामूलक कार्यक्रमको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

❖ विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति:

२०५. विपद् जोखिम न्यूनीकरणको लागि जोखिम क्षेत्र, बस्तीको नक्साङ्कन गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२०६. प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद् जोखिम न्यूनीकरण गर्न विपद् पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना अद्यावधिक गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२०७. विपद् पुर्व तयारीको लागि गाउँपालिकामा रहेको आपत्कालिन कार्य संचालन केन्द्र, वडा कार्यालय, टोल विकास संस्थाहरु तथा प्रहरी चौकीमा आवश्यक विपद् सामग्रीहरुको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२०८. भूकम्पीय जोखिम न्यूनीकरणको लागि भूकम्प प्रतिरोधी भवन तथा संरचना निर्माण कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
२०९. प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद्का कारण धनजनको क्षति पुगेका व्यक्तिहरुलाई गाउँपालिकाबाट प्रदान गरिने सहायता छिटो छरितो रुपमा उपलब्ध गराइ पुन निर्माण र पुन स्थापनाको कार्यमा सहयोग गरिनेछ साथै विपद् सहायताको वडागत विवरण चौमासिक रुपमा सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२१०. विपद् व्यवस्थापन लगायतका कार्यहरुमा स्थानीय समुदाय, नगर प्रहरी, स्थानीय प्रशासन, सुरक्षा निकायहरु, स्काउट लगायतका संघ संस्थाहरुसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।

२११. रेडक्रससँग आवश्यक समन्वय गरी रेडक्रसलाई विपद् व्यवस्थापन कार्यमा अग्रपंतिमा राखिनेछ ।
२१२. सशस्त्र प्रहरी बल (APF) सँग आवश्यक समन्वय गरी नगर प्रहरी, पालिका भित्रका स्थानीय युवा र कक्षा (८-१२) का विद्यार्थीलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
२१३. वर्षाको समयमा रिडी खोलामा जम्मा भएको नदीजन्य पदार्थले बजार क्षेत्रमा हुने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्न जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसँग आवश्यक समन्वय गरी जोखिम न्यूनीकरण गरिनेछ ।
२१४. नगर प्रहरी र एम्बुलेन्स सेवालाई एकिकृत रूपमा आपतकालिन सेवा संचालन केन्द्रमा राखि दमकल संचालनको लागि छिमेकी स्थानीय तहहरूसँग समेत साझेदारीको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।

(ङ) सुशासन तथा संस्थागत विकास तर्फ:

२१५. सबल, सक्षम र सुशासनयुक्त स्थानीय सरकारको नीति अवलम्बन गर्दै भष्ट्राचारमा शून्य सहनशीलताको नीति लिई नागरिक केन्द्रित सेवा प्रवाहको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२१६. गाउँपालिकाको सुशासन, आर्थिक तथा सामाजिक विकास तथा सेवा प्रवाह लगायतका विषयहरूलाई अन्तराष्ट्रिय गुणस्तर चिन्ह ISO Certify प्राप्त गर्नको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
२१७. गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा सम्पादन गर्न, कर्मचारीलाई जवाफदेही बनाउन, कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनलाई वस्तुनिष्ठ बनाउन अध्यक्षसँग प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतसँग शाखा प्रमुखहरूको कार्य सम्पादन करार सम्झौता गरिनेछ साथै शाखा प्रमुखले आफू मातहतका कर्मचारीसँग कार्य सम्पादन करार सम्झौता गरी कार्ययोजना अनुसार नीति तथा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२१८. गाउँपालिकाको गतिविधिहरूलाई डिजिटल सूचना पार्टी, मोबाईल एप्स, सामाजिक सञ्जाल, एस.एम.एस. तथा वेबसाईट मार्फतसार्वजनिक गरीनागरिकको सूचनाको हकलाई सुनिश्चित गराउँदैगाउँपालिकाको कार्यलाई पारदर्शी बनाउँदै नागरिकहरूको घरघरमा सूचना प्रवाह हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२१९. बढ्दो बसाई सराईलाई न्यूनीकरण गर्न आवश्यक अनुसन्धान तथा कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
२२०. गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयमा नागरिक सहायता कक्ष संचालन गरी नागरिकलाई सहज र सुलभ रूपमा सेवा उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२२१. गाउँपालिकाको नगर प्रहरीलाई विपद् व्यवस्थापन, बजार अनुगमन, सार्वजनिक जग्गा अतिक्रमण रोक्न, गाउँपालिकाका विभिन्न नीति तथा कार्यक्रमहरूलाई कार्यान्वयन गर्न, न्यायिक समितिबाट भएका फैसलाहरू कार्यान्वयन गर्न तथा अन्य तोकिएका कार्यहरू सम्पादनको लागि परिचालन गरिनेछ ।
२२२. स्थानीय सरकार घरघरमा कार्यक्रम संचालन गरी मृत्युदर्ता, 'क' र 'ख' वर्गमा पर्ने नागरिकको अपाङ्गता परिचय पत्र, तथा स्वास्थ्य सेवालाई नागरिकको घरघरमा उपलब्ध गराइनेछ साथै सामाजिक सुरक्षा भत्ता रकम नागरिकको प्रमुख टोल टोलमा पुर्‍याउन आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२२३. गाउँपालिकाको कार्यालय तथा अन्तर्गतका कार्यालयहरूबाट संचालन हुने विभिन्न कृयाकलापहरूको बारेमा आम नागरिकलाई सु-सूचित गर्दै पारदर्शिता र जनउत्तरदायी सरकारको भावना जागृत गराउन सार्वजनिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई तथा जनतासँग स्थानीय सरकार रेडियो कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

२२४. रु १० लाख वा सो भन्दा माथिका सबै योजनाहरू EBID मार्फत गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ । १० लाख भन्दा साना योजनाहरू वडामा गठन भएका टोल विकास संस्था वा अन्य संस्थाहरू मार्फत संचालन गरिनेछ ।
२२५. गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रमलाई तोकिएको समयमै कार्यान्वयन गर्न शाखा प्रमुखले भाद्र मसान्त भित्र कार्ययोजना निर्माण गरी कार्यपालिकामा पेश गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
२२६. गाउँपालिकाबाट नागरिकलाई उपलब्ध गराईने सबै किसिमका सेवा प्रवाहमा वडास्तर देखि नै फाइलहरूको अवस्थाको बारेमा जानकारीको लागि फाइल ट्र्याकिङ सिस्टम लागू गरिनेछ ।
२२७. शाखा प्रमुख तथा कर्मचारीहरूले दैनिक रूपमा सम्पादन गरेको कार्यलाई online system मा प्रविष्ट गर्ने व्यवस्था मिलाई कार्य सम्पादनको मापन गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
२२८. गाउँपालिकाबाट संचालन भएका विभिन्न योजनाहरूको नियमित अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाउँदै योजनाहरूको अनुगमन प्रतिवेदन कार्यपालिकामा छलफल गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
२२९. टोल विकास वा अन्य संस्था मार्फत योजना संचालन गर्दा सार्वजनिक भेला गरी योजनाको जानकारी दिने, सार्वजनिक परिक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रम गरी टोल विकास संस्थाको लेखापरिक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
२३०. जनतासँग जनप्रतिनिधि कार्यक्रममार्फत विभिन्न वडाहरूमा प्रत्येक महिना नागरिक भेटघाट कार्यक्रम संचालन गर्दै आम नागरिकको चासो, गुनासो र प्रतिक्रियाहरू सम्बोधन गरी नागरिकको नजिकको जनउत्तरदायी स्थानीय सरकार बनाईनेछ ।
२३१. स्थानीय विवाद स्थानीयस्तरमै निरुपण गरी सुखी र खुसी नागरिक बनाउन तथा न्यायसेवा छिटो छरितो बनाउन टोलटोलमा कानूनी साक्षरता कार्यक्रम संचालन गर्दै वडास्तरमा रहने मेलमिलाप केन्द्रहरूलाई व्यवस्थित रूपमासंचालन गरिनेछ ।
२३२. हाम्रो र राम्रो पूर्वाधार भन्ने अभियान संचालन गरी सार्वजनिक संरचनाहरूको संरक्षणमा टोलविकास संस्थाहरूलाई परिचालन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ ।
२३३. वडा कार्यालयको सहयोगी संस्थाको रूपमा गठन भएको टोल विकास संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गर्दै आगामी आ.व. देखि वडामा हुने साना खालका विकास निर्माणका कार्यहरू टोल विकास संस्था मार्फत गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ साथै टोल विकास संस्थाले कुनै पनि क्रियाकलापहरू संचालन गर्दा अनिवार्य रूपमा वडा कार्यालयहरूसँग सम्पर्क तथा समन्वय गर्नुपर्नेछ ।
२३४. गाउँपालिकाबाट सम्पादित हुने हरेक कार्यहरूमा अधिकतम सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी विद्युतीय सुशासनको नीति अवलम्बन गर्दै सेवा प्रवाहलाई प्रविधि मैत्री बनाउँदै लगिनेछ ।
२३५. नागरिक मैत्रीसेवा प्रवाह सुनिश्चितताको लागि गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था र शैक्षिक संस्थाहरूमा विद्युतीय हाजिरीलाई नियमितता दिईनेछ ।
२३६. गाउँपालिकाको कार्यालय तथा वडा कार्यालयबाट राजश्व संकलनमा अनलाईन प्रविधिको प्रयोग गरी राजश्व संकलन गर्ने व्यवस्था मिलाई राजश्व संकलनमा पारदर्शिता कायम गरिनेछ ।

२३७. गाउँपालिकाको राजश्व भुक्तानीलाई नागरिकको सहजताको लागि मोबाइल एप्स तथा अनलाईन मार्फत भुक्तानी गर्ने प्रणालीको विकास गरिनेछ ।
२३८. सार्वजनिक खर्चलाई उत्पादनमूलक बनाउन आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली प्रयोग गरिनेछ ।
२३९. सुशासन कायम गर्नको लागि आफ्नो पदीय आचरण र मर्यादामा रहनपदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको आचार संहिता पूर्णतः लागू गरिनेछ ।
२४०. गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयबाट सम्पादन गरेका विभिन्न कार्यहरू आमनागरिकलाई जानकारी गराउन गाउँपालिकाको वेबसाईटमा पालिका खबर news portal विकास गर्दै मासिक प्रगती विवरणहरू सार्वजनिक गर्दै हरेक कार्यमा पारदर्शिता कायम गरिनेछ ।
२४१. कर्मचारीहरूको योग्यता, क्षमता, कार्यक्षमता, सीप र अनुभवलाई कार्यसम्पादनमा उपयोग गर्न तथा उत्प्रेरित बनाई राख्न आवश्यक मापदण्ड बनाई क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी तालिम तथा कार्यसम्पादनमा आधारित सुविधा उपलब्ध गराउने नीति लिइनेछ ।
२४२. कार्य सम्पादनको आधारमा उत्कृष्ट कर्मचारी छनौट गरी पुरस्कृत गर्ने नीति लिइनेछ साथै सेवाहरूको सूचकको आधारमा उत्कृष्ट वडा कार्यालय छनौट गरी पुरस्कृत गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२४३. कर्मचारीहरूलाई कार्यानुभवको लागि अन्तरशाखा तथा एक स्थानबाट अर्को स्थानमा जिम्मेवारी दिई खटन पटन गर्ने नीति लिइनेछ ।
२४४. गाउँपालिकाको विभिन्न विषयगत शाखा तथा वडा कार्यालयहरूबाट सम्पादित कार्यहरूलाई थप प्रभावकारी बनाउन कर्मचारीहरूकोनियमित प्रगती समिक्षा गरिनेछ ।
२४५. गाउँपालिकाबाट खरिद गरिने वस्तु तथा सेवाहरूलाई खरिद गुर्योजनाका आधारमा प्रचलित ऐन, नियम, कानून बमोजिम पारदर्शी रूपमा खरिद गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२४६. सुशासन र आर्थिक अनुशासन कायम गर्न अधिल्लो महिनामा भए गरेका क्रियाकलाप र आर्थिक कारोबारको बारेमा कार्यपालिकाको बैठकमा छलफल तथा समिक्षा गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
२४७. गाउँपालिकाको सम्पत्तीतथा सार्वजनिक सम्पत्तीलाई कम्प्युटराईज अभिलेख तयार गरी त्यसको उचित उपयोग, संरक्षण तथा संवर्द्धन गरिनेछ ।
२४८. नागरिकको सुविधालाई ध्यानमा राखी एकीकृत घुम्टि सेवा संचालन गरिनेछ ।
२४९. जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूको क्षमता विकासका लागि आवश्यक तालिम तथा अध्ययन अवलोकन भ्रमणका कार्यक्रम राखिनेछ ।
२५०. न्यायिक समितिको क्षमता अभिवृद्धि गरी सामाजिक विवादहरूलाई मेलमिलापको माध्यमबाट समाधान गर्नेकार्य गरिनेछ ।
२५१. गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका लब्ध प्रतिष्ठित तथा विद्वत वर्गकोसहयोग लिने र कार्य अनुभव आदान प्रदान गरी प्राप्त पृष्ठपोषणलाई गाउँपालिकाको समृद्धि र वृहत्तर विकासमा समाहित गर्दै लगिनेछ ।
२५२. विभिन्न सामाजिक संघ/संस्था, कृषक, विद्यार्थी, खेलाडी, उपभोक्ता समिति, टोल विकास संस्थालाई कार्य सम्पादनको मूल्यांकन गरी प्रोत्साहन स्वरूप पुरस्कार दिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

२५३. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने सरकारी, गैरसरकारी, सामुदायिक संस्था, दातृ निकायएवंसरोकारवाला संस्थाहरूले गाउँपालिकाको समन्वयमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२५४. करार सेवामा कार्यरत शिक्षक, विद्यालय कर्मचारी तथा गाँउ कार्यपालिकाको कार्यालय र अन्तर्गतका कार्यालयहरूमा कार्यरत कर्मचारीहरूको सामाजिक सुरक्षा कोषमा आवद्धता गराउनको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२५५. संघीयता तथा विकास प्रशासनको अनुभव आदान-प्रदान गर्न देश तथा विदेशका निकायहरूसँग भगिनी सम्बन्ध कायम गर्ने नीति लिइनेछ ।
२५६. गाउँपालिकाको समानुपातिक विकासका लागि वडाको भूगोल, जनसंख्या, सेवा प्रवाहर आन्तरिक आम्दानीको आधारमा आवश्यक बजेट विनियोजन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२५७. गाउँपालिकाको वास्तविक वस्तुस्थितिको आधारमा योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न गाउँपालिकाको डिजिटल प्रोफाइल निर्माण गरिनेछ ।
२५८. गाउँपालिकामा भू-उपयोग नीति सहितको दीर्घकालीन एकिकृत शहरी विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
२५९. सूचनाको पहुँच नागरिकस्तरसम्म पुऱ्याउन स्थानीय संचार माध्यमहरूसँग समन्वय गर्दै संचार संस्थाहरूसँग सहकार्य गरिनेछ ।
२६०. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र भ्रमण गर्ने आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूलाई आकर्षण गर्न एग्रो टुरिजम, होमस्टे जस्ता विभिन्न क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
२६१. गाउँपालिकाका कृषक, विपन्न नागरिक, असहाय नागरिकहरूको तथ्याङ्क संकलन गरी अनुदान तथा आर्थिक सहायताका कार्यक्रमहरू व्यवस्थित रूपले संचालन गरिनेछ ।
२६२. शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पशुपालन उद्योग, सौर्य उर्जा, विद्युत आदि क्षेत्रसँग गाउँपालिकाको हित अनुकूल सार्वजनिक, निजीसाझेदारी (PPP) मा काम गर्ने नीति लिइनेछ ।
२६३. जनता, राजनीतिक दल, जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको सुमधुर सम्बन्ध स्थापित गर्दै विधिको शासन मार्फत नागरिक केन्द्रित सेवा प्रवाहको व्यवस्था मिलाउँदै सुशासन कायम गरिनेछ ।
२६४. वित्तीय अनुशासन कायम गर्दै असारे विकासलाई निरुत्साहित गर्न बैशाख महिनापछि कुनै पनि योजनाको सम्झौता नगर्ने नीति लिइने छ ।
२६५. गाउँपालिकाबाट उपलब्ध गराउने आर्थिक सहायतालाई पारदर्शी र वास्तविक पिडितलाई उपलब्ध गराउन रोगको वर्गिकरण सहितको कार्यविधि बनाई कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ र यसरी आर्थिक सहायता उपलब्ध गराएका नागरिकको विवरण गाउँपालिकाको वेबसाईट मार्फत सार्वजनिक गरिनेछ ।
२६६. गाउँसभा बाट स्वीकृत बजेट तथा कार्यक्रमहरूको नियमानुसार प्रत्येक आर्थिक वर्ष महालेखा परीक्षकको कार्यालयबाट लेखापरिक्षण गराई देखिन आएको बेरुजु सम्परीक्षण गरी आर्थिक अनुशासन कायम गरिनेछ ।
२६७. गाउँपालिकामा रहेका सार्वजनिक सम्पत्तीहरूको खोजी गरी त्यस्ता सम्पत्तीको अतिक्रमण, दुरुपयोग गरेको पाईएमा गाउँपालिकामा गोप्य रूपमा सुराकी दिने व्यक्तिलाई यथोचित पुरस्कार दिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२६८. रिडी बजार र आसपासको क्षेत्रमा छाडा गाईगोरुको व्यवस्थापनका लागि संचालनमा रहेको गौशालालाई आवश्यक अनुदान दिइनेछ ।

यस नीति तथा कार्यक्रम तयारी गर्ने क्रममा सहयोग गर्नुहुने उपाध्यक्ष सहितसम्पूर्ण कार्यपालिका सदस्यहरु, विषयगत समितिका पदाधिकारीहरु, राजनीतिक दल, गाउँपालिकाका विद्वत वर्ग, हामीलाई विभिन्न क्षेत्रबाट रायसुझाव उपलब्ध गराउनु हुने व्यक्तित्वहरु, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सम्पूर्ण राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरु, नागरिक समाज, पत्रकार र सम्पूर्ण गाउँपालिकाकाबासी सबैमा हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दै यस नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा हरपल साथ सहयोग र सहकार्य गर्नुहुनेछु भन्ने अपेक्षा राख्दै बिदा हुन चाहन्छु। धन्यवाद, नमस्कार। जय रुरुक्षेत्र

यदु ज्ञवाली

अध्यक्ष

मिति २०८२।०३।०६ गते